
Rapport

Forsvarsbygg

OPPDRAK

Områderegulering for Halkvarre/
Porsangmoen skyte- og øvingsfelt

EMNE

Konsekvensutredning landbruk

DOKUMENTKODE

712806-PLAN-RAP-04

Multiconsult

Med unntak av de rettigheter oppdragsgiver har i henhold til avtalen med Multiconsult AS, tilhører alle rettigheter til dette dokument Multiconsult. Innholdet – eller deler av det – må ikke benyttes til andre formål eller av andre enn forutsatt i avtalen. Multiconsult har intet ansvar hvis dokumentet benyttes i strid med forutsetningene. Dokumentet kan ikke kopieres uten tillatelse fra Multiconsult.

Forside: Sau på beite i skytefeltet (foto: Multiconsult)
Kartgrunnlag: Kartverket, Geovekst og kommuner
Foto og figurer: Multiconsult Norge AS (om annet ikke er oppgitt)

RAPPORT

OPPDRAG	Områderegulering av Halkvarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt	DOKUMENT KODE	712806-PLAN-RAP-04
EMNE	Konsekvensutredning landbruk	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Forsvarsbygg	OPPDRAGSGLEDER	Tom Langeid
KONTAKTPERSON	Morten Fredheim	SAKSBEH	Vegard Meland
KOPI		ANSVARLIG ENHET	Arealplan og utredning, Tromsø

SAMMENDRAG

Dette er konsekvensutredning for tema landbruk for områderegulering av Halkvarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt. Det foreligger tre alternativer. Alternativ 0 er videreføring av dagens bruk, det vil si at området ikke reguleres. Alternativ 1 er regulering av dagens skyte- og øvingsfelt med en liten justering av grensen i sør, samt at det åpner for ulike utbedringstiltak innenfor skytefeltet. Alternativ 2 er tilsvarende som alternativ 1, mens det i tillegg inkludere arealer som i dag ligger mellom skyte- og øvingsfeltet og Halkvarreveien, slik at de blir ca. 1,8 km² større.

Det er ikke dyrket mark i planområdet. Deler av det benyttes til sauebeite, og beiteressursene er de viktigste for dette temaet. Beiteområder er derfor gitt middels verdi. I deler av området er det bjørkeskog som kan benytte til ved, samt noe furu som kan oppnår kvalitet som skurtømmer. Øvrige skogsområder som ikke inngår i beitearealer er derfor gitt liten til middels verdi. Resterende arealer i skyte- og øvingsfeltet er snaufjellsområdene som er gitt liten verdi for dette temaet.

Konsekvensene for dette temaet er begrenset siden de to reguleringsalternativene skal sammenlignes med alternativ 0 som allerede omfatter bruk av feltet. Alternativ 1 er gitt liten negativ konsekvens siden det åpner for utvidet bruk av skyte- og øvingsfeltet, og at man må forvente at aktiviteten øker med disse utvidelsene. Den negative konsekvensen er knyttet til økt ferdsel og bruk, og med det forstyrrelse av sau på beite. Alternativ 2 har de samme konsekvensene, men fører i tillegg til en utvidelse av skytefeltet i gode beiteområder. Her kan en dermed forvente militær aktivitet i områder som i dag ikke benyttes. Konsekvensen er derfor vurdert å være liten til middels negativ for alternativ 2.

REV.	REV. DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV
01	26.05.2023	Justeringer i avsnitt 4.2.5			Tom Langeid
00	02.11.2017	Utkast til oppdragsgivers gjennomsyn	Vegard Meland	Tom Langeid	Tom Langeid

Innholdsfortegnelse

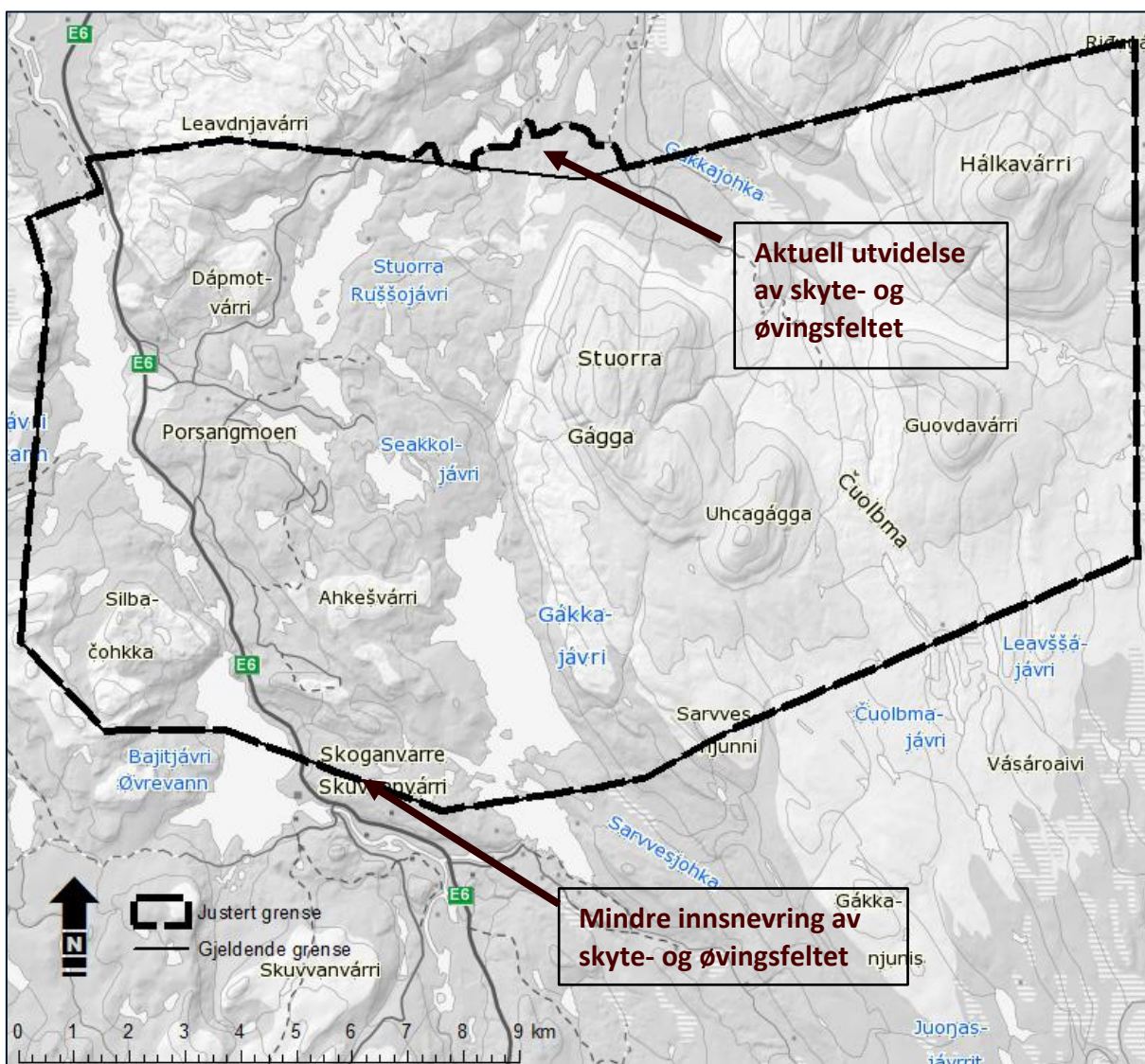
1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn.....	5
1.2	Mål for tiltaket.....	6
1.3	Saksgang	6
2	Metode.....	7
2.1	Planprogram	7
2.2	Plan- og influensområde.....	7
2.3	Naturressurser	7
2.4	Verdi	8
2.5	Omfang	9
2.6	Konsekvenser	9
2.7	Innhenting av informasjon	10
3	Tiltaket	11
3.1	Historisk aktivitet	11
3.2	Beskrivelse av aktivitet innenfor skyte- og øvingsfeltet.....	11
3.3	Dagens situasjon	12
3.4	0-alternativet	18
3.5	Utbyggingsalternativ 1 - videreføring	18
3.6	Utbyggingsalternativ 2 - utvidelse	21
4	Dagens situasjon og verdivurderinger	24
4.1	Generelt om landbruk i Porsanger	24
4.2	Planområdet	27
4.3	Samlet vurdering av verdi	37
5	Omfang og konsekvenser	40
5.1	Felles konsekvenser	40
5.2	Alternativ 0	41
5.3	Alternativ 1	41
5.4	Alternativ 2	42
5.5	Samlet vurdering.....	43
5.6	Usikkerhet	43
6	Avbøtende tiltak	44
7	Oppfølgende tiltak	44
8	Referanseliste	45

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvarsdepartementet satt i gang prosjekter for å sikre rammebetingelser for Forsvarets skyte- og øvingsfelt i hele landet. Dette innebærer blant annet utarbeiding av områderegulering etter plan- og bygningsloven for skyte- og øvingsfeltene. I tillegg skal det utarbeides søknad om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven.

Forsvarsbygg fikk oppdraget om gjennomføring fra Forsvarsdepartementet i mai 2013. I juni 2014 ble det inngått avtale mellom Porsanger kommunen og Forsvarsbygg om utarbeiding av områderegulering. Planområdet omfatter Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt inkludert Porsangmoen leir og boligområdet for Forsvarets personell på vestsiden av E6, like ved leiområdet. Avgrensningen følger dagens grense for skyte- og øvingsfeltet, med unntak i nord, hvor området er utvidet nord for skyte- og øvingsfeltet (avgrenset av veg mellom Porsangmoen og Halkavarre-området) for alternativ 2. I tillegg inngår en mindre justering av grensa ved Skoganvarre i sør.

Figur 1-1: Planområdet følger avgrensningen av dagens skyte- og øvingsfelt med unntak av arealer i sør hvor det er aktuelt med en mindre innsnevring og i nord hvor det er aktuelt med en utvidelse (alternativ 2)

1.2 Mål for tiltaket

Målet for tiltaket er å sikre rammebetingelsene for Forsvaret sin bruk av egne og leide arealer i Halkvarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt. Planen skal også ta høyde for framtidig utvikling av Forsvarets aktivitet.

1.3 Saksgang

Arbeidet med områdereguleringen faller inn under planer som alltid skal konsekvensutredes, jmf forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven § 2 bokstav e) vedlegg 1 nr. 12 om planer for større militære skyte- og øvingsfelt¹. Det er derfor utarbeidet et planprogram med utredningsprogram for reguleringsplanen. Forslag til planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn samtidig som planoppstart ble varslet, i midten av mars 2016. Planprogrammet ble fastsatt av planmyndigheten (Porsanger kommune) i kommunestyremøte 13.10.2016.

Forslag til områderegulering med konsekvensutredning skal legges ut på høring. Porsanger kommune skal behandle planen etter høring. Etter at planen er vedtatt og tillatelse etter forurensningsloven foreligger skal Forsvarsbygg lage en flerbruksplan for området. Flerbruksplanen skal oppsummere hvilke begrensninger og muligheter allmennheten har for bruk av arealene i skyte- og øvingsfeltet. Planen skal i utgangspunktet baseres på gjeldende rettigheter, avtaler, lover og offentlige reguleringer. Flerbruksplanen er ikke et bindende juridisk dokument.

¹ Merk at en ny forskrift om konsekvensutredninger trådte i kraft 1.7. 2017. Dette planarbeidet startet i 2015, og forholder seg derfor til forskriften som var gjeldende da.

2 Metode

2.1 Planprogram

Planprogrammet^{5/} spesifiserer at følgende skal utredes innenfor temaet landbruk:

Planens betydning for jordbruk, skogbruk og beitebruk skal utredes. Temaet behandles ihht SVVs håndbok 140², dog med en noe forenklet tilnærming.

For øvrige naturressurser som bergressurser, grusressurser og grunnvann, inntas kun en enkel vurdering i planbeskrivelsen.

Siden ressurser knyttet til berggrunn, løsmasser og vann hører til dette temaet, er den enkle vurderingen som kreves inkludert i denne rapporten.

2.2 Plan- og influensområde

Planområdet omfatter det arealet som inngår i reguleringsplanen. Tiltak innenfor planområdet kan ha virkninger utover dette, f.eks. ved at forurensning spres nedover i vassdrag langt fra planområdet og viltbestander blir isolert som følge av barrierevirkning. Området der virkninger forventes å kunne opptre kalles influensområdet. For dette temaet er influensområdet vurdert å være det samme som planområdet. Planområdet er veldig stort, og vi kan ikke se at virksomhet innenfor planområdet kan ha særlige virkninger for landbruk utenfor.

2.3 Naturressurser

2.3.1 Definisjon

Statens vegvesens håndbok V712^{2/} definerer naturressurser slik:

Naturressurser er ressurser fra jord, skog og andre utmarksarealer, fiskebestander i sjø og ferskvann, vilt, vannforekomster og georessurser (berggrunn og mineraler). Temaet omhandler landbruk, fiske, havbruk, reindrift, vann, berggrunn og løsmasser i et ressursperspektiv.

- *Med ressursgrunnlaget menes de ressursene som er grunnlaget for verdiskaping og sysselsetting innen primærproduksjon og foredlingsindustri. Vurderingen av ressursgrunnlaget omfatter både mengde og kvalitet. Vurderingen omfatter ikke den økonomiske utnyttelsen av ressursen, dvs. de bedriftsøkonomiske (også kalt privatøkonomiske) forhold. De vurderes under prissatte konsekvenser.*
- *Med fornybare ressurser menes vann, fiskeressurser i sjø og ferskvann, og andre biologiske ressurser. Med vannressurser menes ferskvann (overflatevann og grunnvann), kystvann, samt deres anvendelsesområder.*
- *Med ikke-fornybare ressurser menes jordsmonn og georessurser (berggrunn og løsmasser) samt deres anvendelsesmuligheter.*

2.3.2 Tematisk avgrensning

Denne utredningen omfatter kun landbruk, dvs. utmarksbeite, jordbruk og skogbruk. Dette temaet har grenseflater mot de andre utredningstemaene. De biologiske verdiene knyttet til vassdrag, beiter

² Håndboka til Statens vegvesen hadde tidligere nr. 140. Dette er nå endret til V712

og lignende er behandlet under tema naturmiljø. Utmarksressurser som jakt, fiske og bærplukking/sanking behandles i rapporten nærmiljø og friluftsliv.

2.3.3 Registreringskategorier

Følgende registreringskategorier knyttet til landbruk (hentet fra V712) er lagt til grunn:

Jordbruk: Her registreres egenskaper om arealtilstand (fulldyrket/overflatedyrket/ innmarksbeite) fra FKB-AR5. Egenskaper om dyrkbar jord skal også registreres. Jordkvalitet registreres i områder der det er foretatt detaljert jordsmonnkartlegging. Teigstørrelse og klimasone er også relevant for dyrkingspotensial.

Skogbruk: Her registreres bonitet og hogstklasse (alder). To viktige faktorer som ikke er fanget opp andre steder er skogens evne til å binde CO₂, og skogområders rolle i vannhusholdning og erosjonskontroll. Når det gjelder CO₂-binding vil den øke med skogens produksjonsevne (bonitet).

Utmarksbeite: Som grunnlag for den prissettingen som er gjort i kapittel 5.4 gjøres en kartlegging av utmarksbeite fordelt på bruksklasser (antall sau/km²) og kvalitetsklasser ut fra vegetasjonsdekket.

I tillegg er reindrift, fiskeri/havbruk, georessurser og vannressurser registreringskategorier i håndboka. Reindrift behandles i en egen utredning, mens fiskeri/havbruk ikke er relevant her. Geo- og vannressurser omtales kort.

Fulldyrket jord: Areal som er dyrket til vanlig pløyedybde, og som kan brukes til åkervekster eller til eng som kan fornyes ved pløying.

Overflatedyrket jord: Areal som for det meste er ryddig og jevnt i overflata, slik at maskinell høsting er mulig.

Innmarksbeite: Innmarksareal som kan benyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 % av arealet skal være dekt av grasarter eller beitetålende urter.

Skogbonitet: mål for arealets evne til å produsere trevirke, se tabell 2-1.

Tabell 2-1: Bonitetsklasser

Bonitetsklasse	Produksjonsevne per dekar og år	Tilsvarende i boniteringssystemet H40*
Særs høy	Mer enn 1,0 m ³	23-
Høy	0,5–1,0 m ³	17-20
Middels	0,3–0,5 m ³	11-14
Lav	0,1–0,3 m ³	6-8
Uproduktiv skog	Mindre enn 0,1 m ³	Impediment

*H40: høyde på de største trær i et bestand ved alder 40 år

2.4 Verdi

Registreringskategoriene danner utgangspunkt for inndeling i områder. De ulike delområdene er så gitt verdi. Tabell 2-2 viser de kriterier som er aktuelle for dette området.

Tabell 2-2: Kriterier for verdibedømming av naturressurser. Hentet fra V712

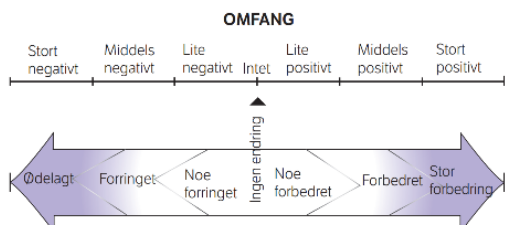
	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Jordbruks-områder	Innmarksbeite som ikke er dyrkbar.	Overflatedyrket jord som ikke er dyrkbar.	Fulldyrket jord, overflatedyrka jord som er dyrkbar, Innmarksbeite som er dyrkbar. Andre områder med dyrkbar jord.
Skogbruks-områder	Skogarealer med lav bonitet. Skogarealer med middels bonitet og vanskelige driftsforhold.	Større skogarealer med middels bonitet og gode driftsforhold. Skogarealer med høy bonitet og vanlige driftsforhold.	Større skogarealer med høy bonitet og gode driftsforhold.
Områder med utmarksbeite	Utmarksarealer med liten beitebruk (0-25 sau/km ²). Flekkvis og skrinnet vegetasjon.	Utmarksarealer med middels beitebruk (26-75 sau/km ²).	Utmarksarealer med mye beitebruk (>76 sau/km ²). Frisk vegetasjon.

Verdien blir fastsatt langs en skala som spenner fra *liten verdi* til *stor verdi*:

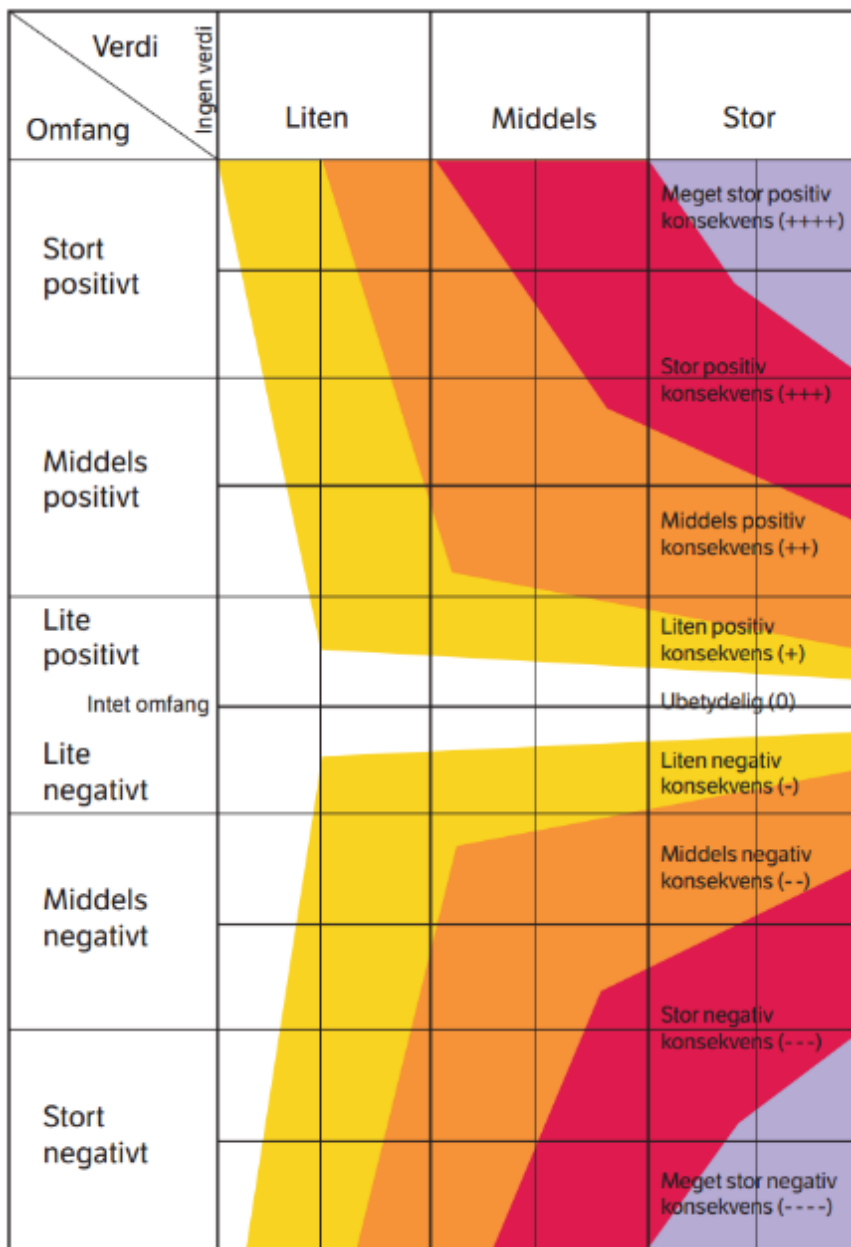
2.5 Omfang

Omfangsvurderingene er et uttrykk for tiltakets påvirkninger på det enkelte delområde. Påvirkningene kan være positive eller negative, og skal vurderes i forhold til nullalternativet. Omfanget skal vurderes etter en glidende skala som går fra stort negativt til stort positivt omfang. Figuren nedenfor viser skalaen for omfang. Den nederste pilen viser graden av påvirkningen på delområdet.

2.6 Konsekvenser

Konsekvensen framkommer ved å sammenholde verdien av et område med omfanget av inngrepet. Som det framgår av figur 2-1 angis konsekvensen på en ni-delt skala fra meget stor positiv konsekvens (+ + + +) til meget stor negativ konsekvens (- - - -). Midt på figuren er en strek som angir intet omfang og ubetydelig/ingen konsekvens.

Figur 2-1: Konsekvensvifta fra håndbok V712

2.7 Innhenting av informasjon

Grunnlagsinformasjon er i hovedsak innhentet fra følgende kilder:

- ulike offentlige kart og databaser
- informasjon fra landbrukskontoret
- ulike rapporter som omhandler temaet
- egne befaringer
- samtaler med brukere av området

Kilder er oppgitt fortløpende i teksten.

3 Tiltaket

3.1 Historisk aktivitet

Garnisonen i Porsanger ble etablert av Forsvaret i 1946. I 1954 ervervet Forsvaret eiendommen «Ensomheten» og etablerte et skyte- og øvingsfelt på om lag 120 km². I 1966 ble feltet gjennom avtale med Finnmark jordsalgskontor utvidet med «Halkavarre»-området, om lag 80 km², og deler av området ble tatt i bruk av Luftforsvaret til flybombing allerede påfølgende år. I den forbindelse bygde Forsvaret Halkavarreveien, som ble offisielt åpnet i 1967.

I perioden 1946-1972 var bemanningen ved Garnisonen i Porsanger om lag 250-300 personer.

Fra 1972 økte bemanningen til 800-1000, samtidig som nye og tyngre våpen i form av feltartilleri og stridsvogner ble tatt i bruk, og aktiviteten i feltet økte markant. Fram til 1978 ble det gjennomført store utbygginger av feltet. Det høye aktivitetsnivået i garnisonen og skyte- og øvingsfeltet vedvarte frem til begynnelsen av 1990-tallet, hvor aktiviteten deretter var sterkt nedadgående som følge av nedleggelsen av stridsvogntropp, luftvern batteri, middelstungt feltartilleri, pionertropp, panserverntropp og bombekastertropp. Gjennom disse nedleggelsene ble alt av tyngre kjøretøymateriell fjernet (høsten 1993).

I årene som fulgte fram til 1997/98 omhandlet Forsvarets faste oppdrag i garnisonen hovedsakelig soldatutdanning av et Heimevernskompani samt tilrettelegging/vertskap for gjestende avdelinger fra inn- og utland.

Sommeren 1996 etablerte Hæren et Jegerkompani på Porsangmoen, utstyrt med lette kjøretøyer som snøskutere og sekshjulinger. I 2000 var den faste bemanningen ved garnisonen likevel redusert til om lag 300 personer, tilsvarende antall som i 1972. Jegerkompaniet ble etter hvert utvidet til en Jegerbataljon med to Jegerkompanier.

I 2009 ble Jegerbataljonen flyttet fra Porsangmoen til Setermoen. Samtidig ble befalsskolen for Heimevernet og Forsvarets hovedsete for Alliert treningssenter lagt til Porsangmoen. Den faste bemanningen ved garnisonen (inkludert befalelever) ble etter dette ytterligere redusert, til omtrent 130-140 personer.

3.2 Beskrivelse av aktivitet innenfor skyte- og øvingsfeltet

3.2.1 Kort om forventet virksomhet i fremtiden

Som ett av Norges to landbaserte skytefelt med målområder for skarp våpenflyging, er Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt viktig for Luftforsvaret også i fremtiden. Det etterspørres allerede økt fleksibilitet for gjennomføring av våpenflyging i feltet, og eventuelle ytterligere utviklingsbehov vil kunne komme i forbindelse med innfasing av de nye kampflyene (F-35). For bakkestyrker har strukturen ved Garnisonen i Porsanger vært forholdsvis stabil de siste 5-6 årene.

Videre utvikling av Forsvarets faste tilstedeværelse i årene som kommer avhenger av beslutninger i kjølvannet av den forestående landmaktutredningen for Hæren og Heimevernet som Stortinget gjennom behandlingen av Langtidsplan for forsvarssektoren (2017-2020) nylig har vedtatt. Landmaktutredningen skal etter planen behandles av Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.

Både langtidsplanen og mandatet som er gitt i forbindelse med landmaktutredningen legger opp til økt tilstedeværelse i nord og videreføring av NATO-samarbeidet om alliert trening og øving.

I Langtidsplanen er det ikke gitt noen signaler om nedleggelse av noen av de store skyte- og øvingsfeltene i landet, og det legges derfor til grunn at Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt videreføres som et viktig skyte- og øvingsfelt i nord.

3.2.2 Framtidig arealbruk

Det er lagt opp til at Forsvarets områder er inndelt i tre kategorier for differensiert bruk, som vil framgå av plankartet:

Leirområdet og forlegningsområdet i vest tillates utviklet i tråd med gjeldende strategiplaner, inkl. bebyggelse, veier og andre trafikkarealer.

I områder for lettere øvinger tillates kjøring med lette kjøretøy (til og med beltevogn), fortrinnsvis i definerte traseer, vedlikehold av eksisterende infrastruktur og andre enkle tiltak.

I områder for tyngre aktivitet tillates etablering av nye utdanningsanlegg og skytebaner med tilhørende infrastruktur og bebyggelse. Alle aktuelle kjøretøytyper tillates brukt.

I tillegg vil det kunne bli aktuelt å synliggjøre ulike risikoområder i plankartet.

3.3 Dagens situasjon

Det pågår allerede en betydelig aktivitet innenfor skyte- og øvingsfeltet, som gjennom mange år har medført fysiske inngrep og etablering av bygg/anlegg, samt annen påvirkning på omgivelsene.

Dagens aktivitet har bl.a. ligget til grunn for gjeldende sambruksavtale med reindrifta.

3.3.1 Trening og øving i skyte- og øvingsfeltet

Det legges til grunn at egne og allierte avdelinger gjennom et stort spekter av våpenkapasiteter (herunder de tyngste mekaniserte avdelingene og våpenflyving) fortsatt vil utgjøre en betydelig aktivitet i skyte- og øvingsfeltet. Utviklingen i våpenteknologi og internasjonalt samarbeid i forsvarssektoren medfører at øvingskonsepter til enhver tid vil være i endring, og erfaringsmessig kan nye typer treningsbehov oppstå raskt som et resultat av endringer i den internasjonale situasjonen.

Aktiviteter i skyte- og øvingsfeltet som planlegges og gjennomføres som alliert trening (NATO-opdrag) er en integrert del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk og spesifiseres derfor ikke ut av rammen for forsvarssektorens samlede virksomhet.

Forsvarssektorens årlig virksomhetsomfang i Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt vil som tidligere år kunne variere også i fremtiden. Forsvaret er derfor avhengig av fleksibilitet og robusthet når det gjelder å fastsette sivile rammebetingelser for bruken av skyte- og øvingsfeltet.

Nedenfor følger en beskrivelse av erfaringsmessig og forventet aktivitet i utvalgte deler av feltet. Figur 3-1 viser de ulike områdene.

Vestsiden av E6, Øvrevann og Nedrevann

I disse områdene forekommer trening og øving primært i form av fotpatruljer og bivuakkering, med mulighet for snøskuter vinterstid. Bruk av tyngre kjøretøyer på vestsiden av vannene forekommer ikke.

Leavdnjavarri

Forsvaret benytter i dette området hovedsakelig lette terrengkjøretøyer og følger vanligvis faste traséer.

Dapmotvarri

Høydene rundt Dapmotvarri er tilgjengelig via eksiterende barmarkløyper og er særlig attraktivt som standplassområde også med tyngre kjøretøyer for skarpskyting mot mål i G-feltet.

G-feltet

G-feltet er et stort granatnedslagsfelt (og blindgjengerområde) med målområde for alle typer skarpskyting unntatt våpenflyvning.

Feltet benyttes i svært liten utstrekning til terrengkjøring, det meste av kjøring foregår langs den etablerte løypa som passerer i området Mielkejavri.

Forsvaret har signalisert et ønske om en kjøretrasé/terrengvei (nytt tiltak) mellom Store Russevann og Gaggafjell blant annet for å forenkle blindgjengerrydding og utsetting av målmateriell (trasé er imidlertid ikke nærmere utredet).

Skytebaner og anlegg rundt Porsangmoen, bane A til F

Områder med spredt beliggende skytebaner og anlegg som dekker et stort spekter skarpe våpentyper, fra skoleskyting med lette håndvåpen til panservernbekjempelse, luft- og bakkemålsbaner, stridsvognbaner, sprengning og skarpe angrep på kompaninivå.

Alt av etablerte veier og baneanlegg benyttes av stort sett alle typer kjøretøyer gjennom hele året, riktignok med visse sesongbegrensninger for de tyngste kjøretøyene (stridsvogn). Nærliggende/tilknyttede områder benyttes til en viss utstrekning til lettere øving, herunder stillingsetableringer og noe terrengkjøring.

Ahkesvarri (Rohcevarri) og Gaggajavri

I Ahkesvarri (og Rohcevarri) er det flere faste barmarksløyper hvor deler av området også er attraktivt som standplassområde for artilleri og generell terrengkjøring (til ulike årstider).

I områdene rundt Gaggajavri er det sjelden/aldri bruk av kjøretøy, med unntak av snøskuter og beltevogn vinterstid.

Barmarkløypen fra «Seakkoljavri» rundt «Gagga» (sørover) og til H-feltene i Halkavarreamrådet benyttes primært til kjøretrening/-opplæring. Behovet for å trene på utgruppering langs løypa på barmark er begrenset. Det er stedvis svært utfordrende terreng langs store deler av løypa, og tilstøtende områder er med unntak av fotpatruljer samt kjøring med snøskuter og beltevogn vinterstid lite benyttet av tyngre mekaniserte avdelinger.

Halkavarreveien

Halkavarreveien er i daglig bruk som hovedatkomst til H- og I-feltene. De veinære områdene benyttes som øvings- og manøvertreng.

I planprogrammet til områdereguleringsplanen har Forsvarsbygg varslet ønske om å regulere resterende deler av Halkavarreveien inn i skyte- og øvingsfeltet.

Det er et ønske fra både Hæren og Heimevernet om å ha mulighet til å gjennomføre tiltak for bedre atkomst og manøverfleksibilitet langs Halkavarreveien, som har begrensninger i forhold til bæreevne/akseltrykk.

H og I-feltene

H-feltet er et standplass- og øvingsområde i dalføret mellom fjellene Gagga, Halkavarre og Guovdavarri og utgjør et stort og variert øvings- og skarpskytingsområde med en rekke ulike målarrangementer tilpasset de fleste våpenkapasiteter.

I-feltet er nedslagsfelt for skarpe granater og prosjektiler fra H-feltet og for bomber og prosjektiler levert fra fly og artilleri.

H- og I-feltene utgjør til sammen et stort og variert øvings- og skarpskytingsområde med en rekke ulike målarrangementer tilpasset de fleste våpenkapasiteter, herunder granat- og bombenedslagsfelt for raketter, bombekastere, stridsvogn, artilleri og luftstøtte (fly og helikopter).

De etablerte veier og anlegg benyttes av alt fra lette til tyngre mekaniserte avdelinger, potensielt gjennom hele året med de begrensningene som følger av sambruksavtalen med reindrifta.

Av hensyn til Forsvarets behov for situasjonsbetinget taktisk trening er det innenfor deler av H-feltene og noen tilgrensende områder påpekt et særlig behov for å kunne utføre terrengmanøvrering med et minimum av begrensninger.

Også kjøreløypa i «Martte»-skardet (innenfor I-feltets østlige grense) kan være aktuell for skarpskyting fra kjøretøy (fortrinnsvis vinterstid).

Gagga

Store høvfjellsområder, hvor delområder befinner seg innenfor henholdsvis G-feltet og feltskytebane H4. Området benyttes fortrinnsvis av fotpatruljer, kjøring med snøskuter og beltevogn vinterstid og i noe omfang også av tyngre mekaniserte avdelinger.

Halkavarri (nord for I-feltet)

Forsvaret benytter enkelte mer eller mindre faste terrengløyper for lette terrengkjøretøyer som atkomst via Cahkaljohka og opp til Halkavarriområdet og Forsvarets OP-konteiner for RCO (RCO = range controll officer). Høvfjellsområdene rundt Halkavarri, samt de lavereliggende fjellområdene øst og sør for Guovdavarre benyttes i noe omfang av fotpatruljer samt kjøring med snøskuter og beltevogn.

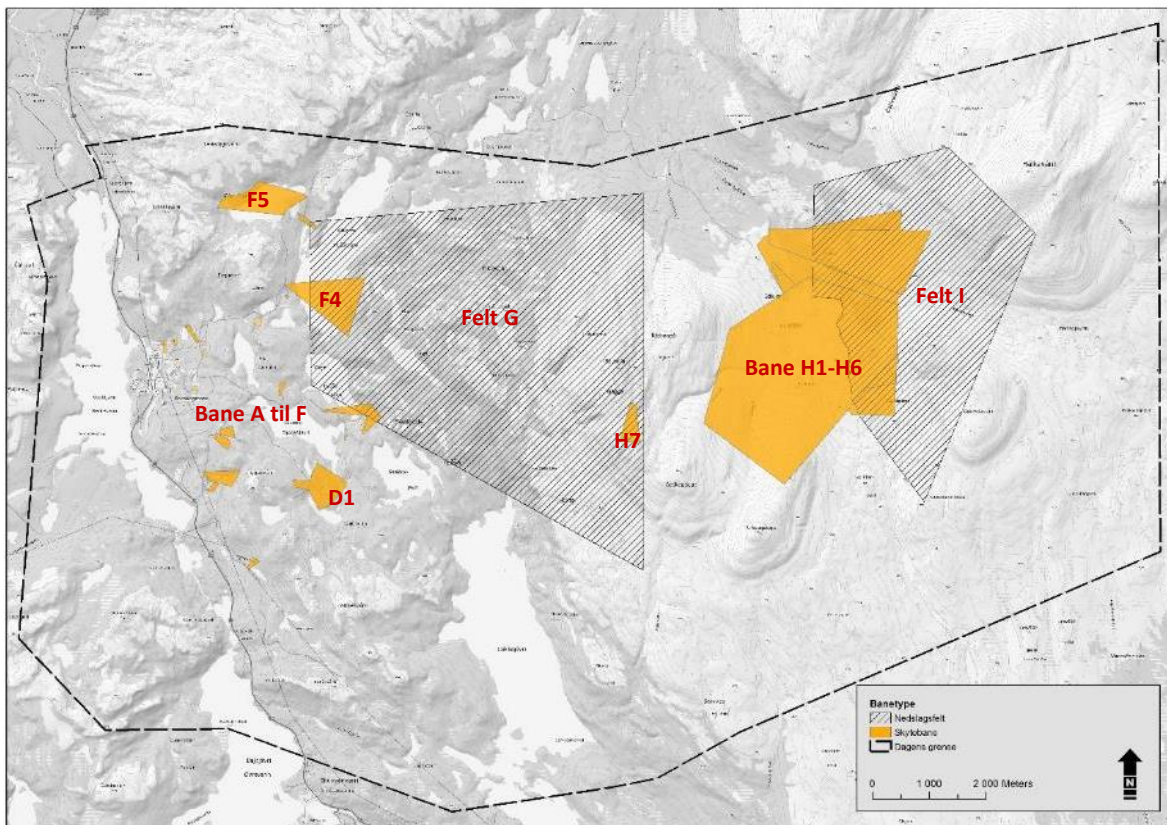
3.3.2 Infrastruktur i skyte- og øvingsfeltet

Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt har godt utbygget infrastruktur, herav flere baner med programmerbart målmateriell og bevegelige mål for ulike hold.

Skytebaner og målområder (bane A til F og H-feltene)

Feltet er tilrettelagt med anlegg for det meste av Forsvarets våpen og kapasiteter, herunder baner for kortholdvåpen, gevær- og feltskyting, panservernvåpen, håndgranat, målarrangement for stridsvogn, sprengningsfelt for små, mellomstore og store ladninger, luft-til-bakkemål, ingeniørfelt (graving/sprengning), FAC-trening (Forward Air Controller-peker ut mål for luftstyrker), samt felt for samvirke med alle våpentyper inkludert flystøtte (fly og kamphelikopter).

Feltet inkluderer to store nedslagsfelt, hhv. G-feltet (ca. 28 km²) for artilleri, bombekaster, luftvernkanon og mitraljøse og I-feltet (ca. 14,5 km²) for artilleri, bombekaster, stridsvogn, TOW (panserbrytende missil) og de fleste typer våpenflygning (dagens målområde flybombing 0,72 km²).

Figur 3-1: Dagens skytebaner er markert som oransje flater. Nedslagsfelt er vist med skravur

Veier og løyper

Veinettet består av ca. 60 km opparbeidet vei og ca. 50 km med løyper for lette terrengkjøretøyer som ATV (med forbehold om noe usikkerhet i forhold til sist oppdaterte måling).

Bebyggelse utenfor Garnisonsområdet

I tilknytning til mange av skytebaneanleggene er det etablert mindre tekniske bygg blant annet for lagring av målmateriell, vedlikehold og drift, ly for vær og vind og for observasjon (OP).

Nordøst for Dapmotvarri er oppført en OP-hytte («Bergly») for overvåking/observasjon inn mot G-feltet. På nordsiden av Sægguljavri er det en bygning («Torkelbu») for vakthold (overvåking av trafikk langs snøskuterløypa) i forbindelse med aktiviteter i G-feltet.

Mellom Unna Ingasšjavri og Stuurra Ingasšjavri er det etablert et møte-/konferansested («Ikkastunet») med to små hytter, en stor lavvo, toalett og et møte-/konferanselokale («Langhuset»).

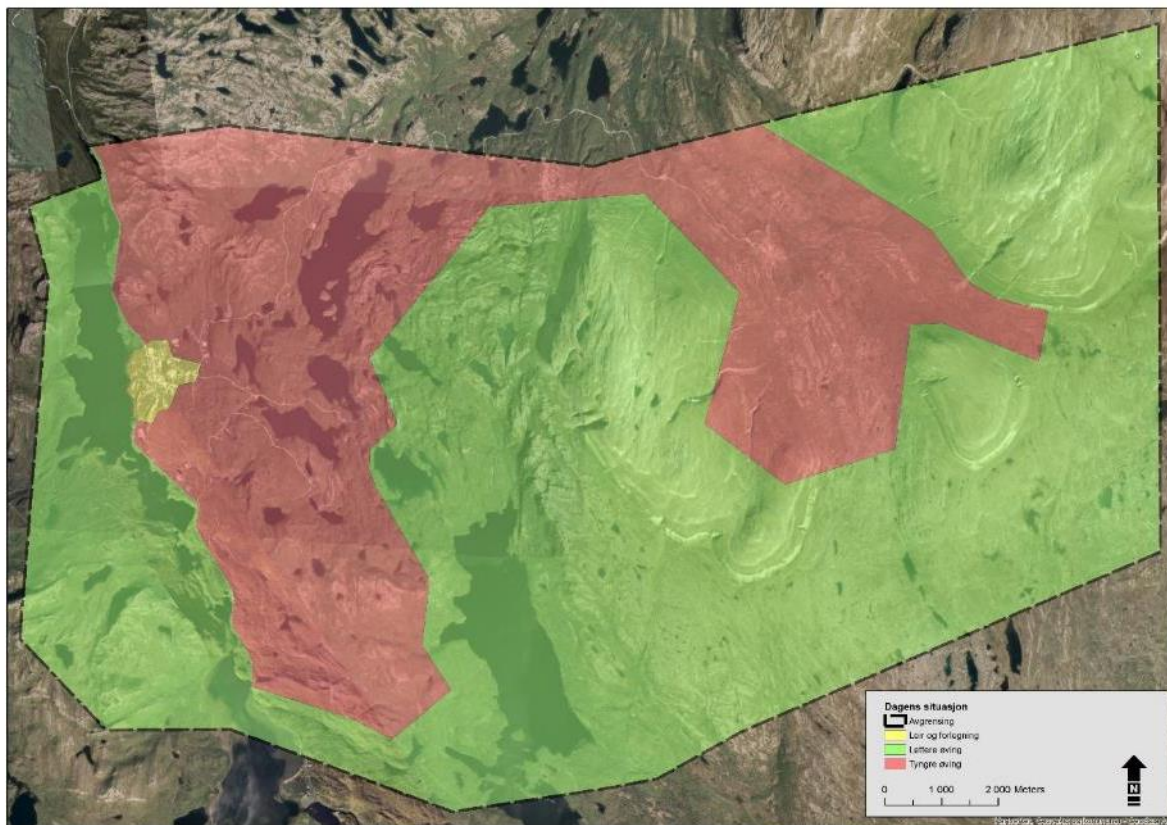
Omtrent midtveis langs Halkavarreveien er det en bygning til vakthold og øvingsledelse («Greinerbu») og en bygning som primært benyttes som velferdshytte («Krypinn»).

I Halkavarre-området er det i skyte- og øvingsfeltets yttergrenser oppført to bygninger for vakthold, hhv. «Stevnebu» i øst og «Nordlys» i sør.//

Ved den nordlige inngangen til H-feltene er det oppført flere mindre bygninger, blant annet for observasjon (OP), materiell-lager samt en bygning for vakthold og øvingsledelse («Målbu»).

I fjellsiden under Halkavarri er det plassert ut en konteiner som observasjonspost (OP) for «range controll officer» (RCO) for områdeovervåking/klarering og kontroll av nedslag i forbindelse med flybombing i I-feltet (planlagt flyttet et stykke nordover).

I Halkavarre-området er det som målarrangement etablert en egen konteinerlandsby i I-feltet og i tillegg er det utplassert en mengde ulike objekter (stridsvognkarosseri, tønner osv.) spredt utover i H-feltene og I-feltet.

Figur 3-2: Oversikt over dagens skyte- og øvingsfelt inndelt i kategoriene leir- og forlegningsområder (gul) og områder for hhv. lett (grønn) og tung øving (rød)

3.3.3 Aktivitetsomfang

Feltet er stort sett i bruk hele året og tidvis gjennom hele døgnet, men aktiviteten er likevel i hovedsak konsentrert til dag- og kveldstid med følgende omtrentlige døgnfordeling (ref. Futura rapport 2011^{/22/}):

Dag	(kl. 07.00-19.00):	70 %
Kveld	(kl. 19.00-23.00):	20 %
Natt	(kl. 23.00-07.00):	10 %

Den overveiende delen av mengdetrening omhandler soldater med lette våpen fordelt på til sammen 24 faste skytebaner og 2 sprengningsfelt (bane A til F) som ligger ved Porsangmoen.

Aktiviteten i Halkavarre-området er periodevis også høy og i stor grad knyttet opp mot feltbaner og fremrykningsakser med lette våpen (til sammen sju baner), tidvis støttet av tyngre våpen fra bakkestyrker.

Feltet har to store nedslagsfelt for tyngre våpenbruk og detonasjoner, henholdsvis G-feltet (artilleri og bombekaster m.m.) og I-feltet (flybombing, hellfire, artilleri og bombekaster m.m.). Feltene er i bruk relativt sjeldent gjennom året, men vanligvis med høy intensitet mens trening pågår. Omfanget

av våpenflyging reguleres av sambruksavtalen mellom Forsvaret og Reinbeitedistrikt 14A, der dagens avtale setter største begrensning på våpenbruk gjennom vår/sommer/tidlig høst (vinterstid oppholder reinen seg på vinterbeiter sør/sørøst for Karasjok).

Den faste bemanningen ved garnisonen (inkludert befalelever) er for tiden i størrelsesorden et mindre kompaniforband. I tillegg tilføres garnisonen et varierende antall gjestende avdelinger til ulike tider av året.

Det er for tiden ingen spesifiserte investeringsbehov i lys av dagens drift.

3.3.4 Garnisonsområdet

Innenfor gjerdet består Porsangmoen av en rekke bygg med tilhørende trafikkarealer og internveger:

- portvakt
- messebygg
- befalsforlegning
- mannskapsforlegning
- garasjer
- verksted
- lager
- kontorbygg
- administrasjonsbygg

På vestsiden av E6 (utenfor gjerdet) ligger et tidligere messebygg og befalsforlegning, kommunaltekniske anlegg, i tillegg til noen titalls boliger.

Figur 3-3: Skråbilde over dagens leir- og forlegningsområder

3.3.5 Trafikale forhold

Hovedatkomsten til skyte- og øvingsfeltet ligger i portvakta ved Porsangmoen leir. Det er også etablert en rekke interne veger innenfor skyte- og øvingsområdet, på begge sider av E6. Det er i tillegg etablert driftsavkjørsler til ulike deler av feltet.

Områdereguleringsplanen vil i utgangspunktet ikke medføre endringer for trafikken i området.

Ut fra dette legges det opp til at dagens løsninger videreføres i planen.

3.3.6 Infrastruktur

Både når det gjelder kraftforsyning, vannforsyning og avløpsløsninger vurderes dagens anlegg som tilfredsstillende.

Ut fra dette legges det opp til at dagens løsninger videreføres i planen.

3.4 0-alternativet

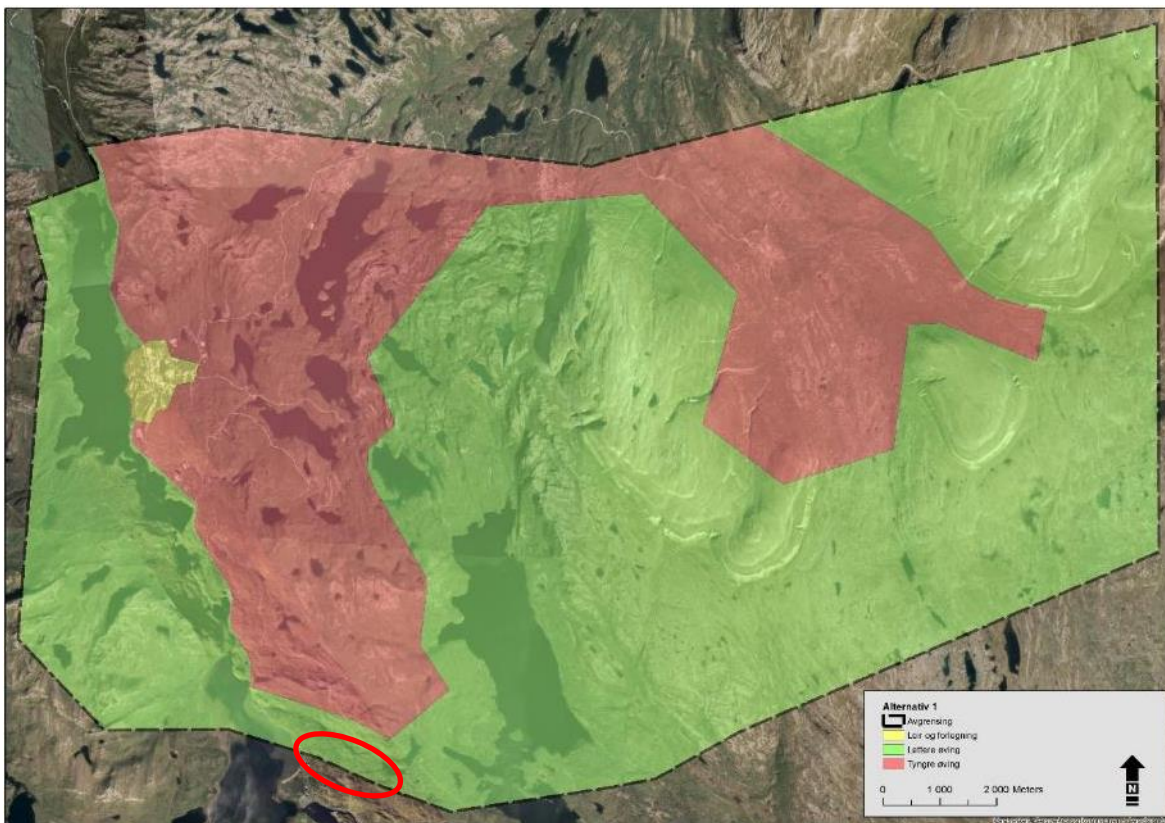
0-alternativet er en videreføring av dagens aktivitet, uten at det hverken gjøres endringer i områdets avgrensning eller legges til rette for nye fysiske inngrep/tiltak. Området forblir uregulert.

3.5 Utbyggingsalternativ 1 - videreføring

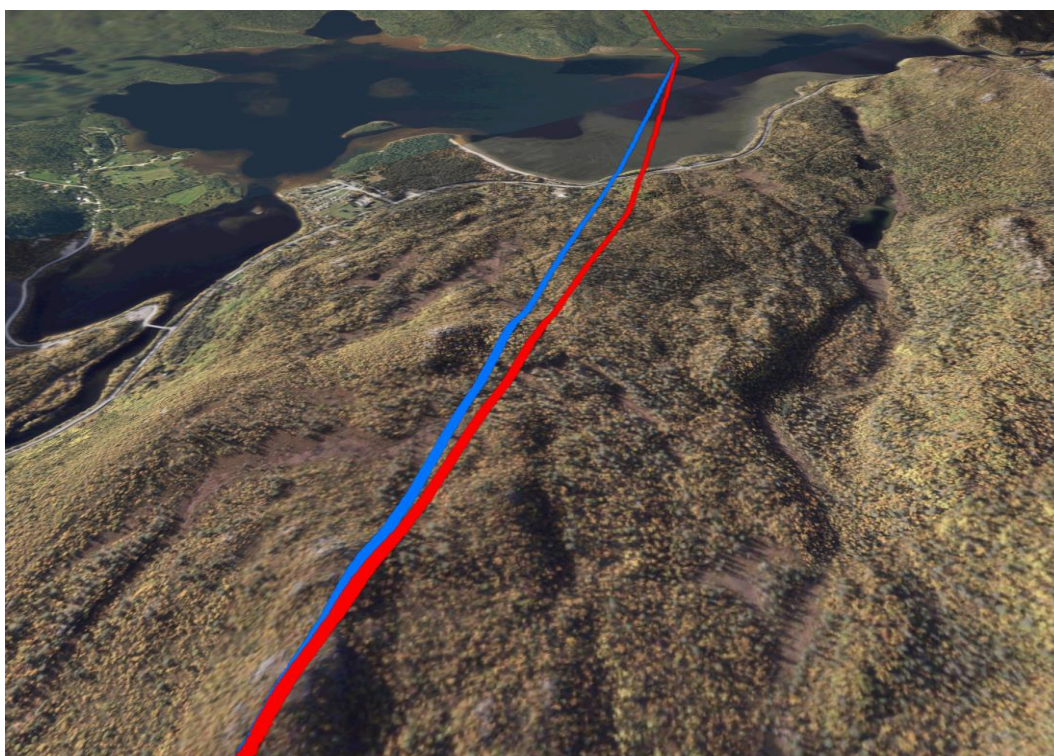
Utbyggingsalternativ 1 er en situasjon der dagens aktivitet videreføres og det legges til rette for nødvendige fysiske inngrep/tiltak, men uten at det gjøres endringer i områdets avgrensning.

3.5.1 Feltavgrensning

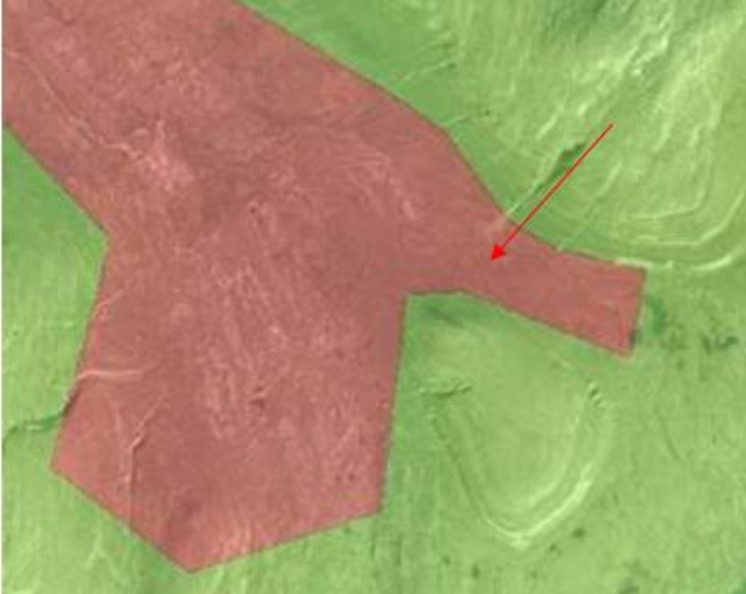
Skyte- og øvingsfeltet får samme utstrekning som i dag, men med en mindre justering lengst i sør ved at grensen trekkes rundt et par mindre private eiendommer. Endringen er synliggjort med rød sirkel i figur 3-4.

Figur 3-4: Oversikt over framtidig skyte- og øvingsfelt, inndelt i kategoriene leir- og forlegningsområder (gul), samt områder for hhv. lett øving (grønn) og tung øving (rød)

Figur 3-5: Sonen nord for Skogangvarre som foreslås tatt ut av SØF. Blå = dagens, rød = foreslått SØF-grense

Figur 3-7: I Martte-skaret ønsker Forsvaret bedre mulighet til forflytning med f.eks. CV90 langs eksisterende kjøreløype, med mulighet til utgruppering/manøver i bredden etter forhåndsdefinerte løyper/traseer der terrenget egner seg

Figur 3-8: Skråbilde av dagens leir- og forlengningsområder. Potensielle fortettingsområder er antydnet med sirkler

3.5.3 Aktivitetsomfang

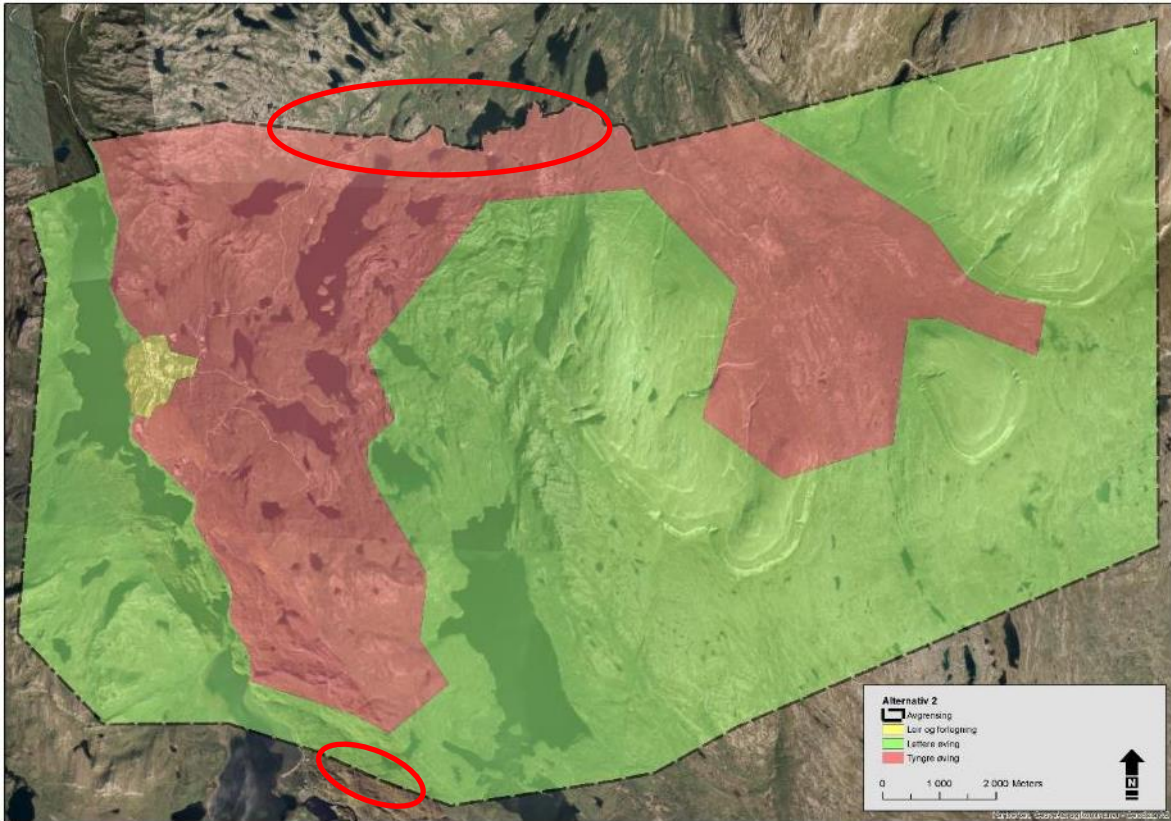
Som dagens situasjon.

3.6 Utbyggingsalternativ 2 - utvidelse

Utbyggingsalternativ 2 er en situasjon der det legges opp til en noe endret aktivitet, samtidig som området utvides og det legges til rette for nødvendige fysiske inngrep/tiltak.

3.6.1 Feltavgrensning

I planprogrammet til områdereguleringsplanen har Forsvarsbygg varslet ønske om å implementere de delene av Halkavarreveien som i dag ligger utenfor skytefeltgrensen. I tillegg tar dette alternativet også sikte på å gjøre en mindre justering lengst i sør, ved at grensen trekkes rundt et par mindre private eiendommer/festetomter (jf. utbyggingsalternativ 1). Endringene er synliggjort med rød sirkel i figur 3-9.

Figur 3-9: Oversikt over framtidig skyte- og øvingsfelt, inndelt i kategoriene leir- og forlegningsområder (gul), samt områder for hhv. lett (grønn) og tung øving (rød)

Figur 3-10: Sonen sør for Halkavarrevegen som foreslås innlemmet i SØF. Blå = dagens, rød = foreslått SØF-grense

3.6.2 Utbygging av leir og anlegg

Som utbyggingsalternativ 1.

3.6.3 Aktivitetsomfang

Som utbyggingsalternativ 1.

4 Dagens situasjon og verdivurderinger

4.1 Generelt om landbruk i Porsanger

All informasjon i kap. 4.1 er, om annet ikke er oppgitt, hentet fra kommunens landbruksplan^{12/}.

4.1.1 Naturgrunnlaget

Berggrunnen i planområdet består hovedsakelig av skifrige bergarter, sandstein og granitt. Bunnen i Lakselvdalen og det sørlige viddepartiet har grunnfjell av granittisk gneis, mens de bratte fjell og dalsidene er bygd opp av sedimentære bergarter^{12/}. Feltet har stort geologiske mangfold, og mange bergarter som gir opphav til rikt jordsmonn, og med det gode forhold for landbruk. Deler av området består av høyfjell med Halkavarre som den høyeste toppen på 1045 moh. Disse områdene har naturlig nok ingen landbruksinteresse.

4.1.2 Jordbruk

Porsanger er den fjerde største jordbrukskommune i Finnmark. I dag er det ca. 35 gårdsbruk i drift. De fleste ligger langs Porsangerfjorden fra Olderfjord i nordvest til Brenna i nordøst. Kommunen har flest foretak med sauehold, men også melkebruk, noen grovfôrprodusenter og enkelt andre produksjoner. Næringen har i underkant av 200 melkekyr og ca. 1 500 vinterfôra sauer. Det beiter i underkant av 4 000 sauer og lam på utmarksbeite. Antallet gårdbrukere i Porsanger har i de senere årene vært svakt økende, flere av brukene øker sin produksjon, og det har vært en del generasjonsskifter.

Verdiskapingen i melkeproduksjon var i 2014 på kr 5 284 000 med en sysselsetting på 11 årsverk.

Verdiskapingen for sau har økt fra år 2009 til 2014 da den var på kr 3 066 000. Sysselsettingen på sau har vært stabil på 15 årsverk. Oversikten nedenfor gir nøkkeltall for jordbruket i kommunen.

Fulldyrket jord	10 210 dekar
Innmarksbeite	1637 dekar
Dyrkbar jord	77 642 dekar
Melkebruk	8 stykk
Antall sauebruk	17 stykk
Årlig melkeproduksjon	1 023 290 liter
Årlig kjøttproduksjon storfe	60 775 kg
Årlig kjøttproduksjon lam og sau	30 052 kg

Som ellers i Norge har antallet gårdsbruk i drift gått kraftig ned også i Porsanger. Dette illustreres godt gjennom tabell fra DN-utredning 2013-8^{14/}. Tabell 4-1 nedenfor er hentet fra utredningen og viser antall bruk, jordbruksareal og husdyr hvert tiår fra 1890 til 1999.

Tabell 4-1: Nøkkeltall for utviklingen av jordbruket i Porsanger i perioden 1890-1999. Merk at fra og med 1979 gjelder antall bruk bare driftsenheter med mer enn 5 dekar jordbruksareal. Tabell hentet fra DN-utredning 8/2013.

	1890	1900	1918	1929	1939	1949	1959	1969	1979	1989	1999
Antall bruk	-	322	-	505	495	592	432	323	195	141	63
Jordbruksareal, km ²	-	2.7	4.65	9.13	8.61	12.11	11.47	12.36	9.41	8.82	8.52
Fulldyrket mark, km ²	-	-	0.09	0.81	2.60	4.97	7.76	10.09	8.44	8.15	7.52
Antall storfe	1345	1164	911	1250	1590	1386	998	553	473	577	493
Antall sauer	2861	2083	1743	3400	4705	2584	4431	6939	5695	5307	2342

4.1.3 Skogbruk

Omtrent 1000 km² av Porsangers areal er skogkledd. I følge landskogstakseringen som er gjengitt i landbruksplanen oppgis at omkring 1/3 av dette er produktiv skog (369 km², inklusive vernede områder). Langt fra alt dette regnes som drivverdig. Drivverdig barskogareal er på 24 500 dekar og drivverdig lauvskog er på ca. 12 500 dekar. I dag er det om lag ti bedrifter/personer som helt eller delvis har sitt virke i primærskogbruket eller som videreforedlere. Mesteparten av det som avvirkes går til oppvarming, og fjernvarmeanlegg er viktig for skogentreprenørene. Det fyres med skogsvirke fra furutømmer i fliskjeler i Lakselv, Alta og Karasjok. Årlig hogst av skurtømmer er oppgitt til 20 m³, mens årlig hogst lauvskog 1946 m³.

I følge en rapport som omfatter skogutnyttelse i Alta, Porsanger og Karasjok er uttak av barskog i henhold til balansevolumet^{6/}. Det vil si at det tas ut like mye barskog som tilveksten. Hogst av barskog bør derfor ikke økes. I rapporten oppgis det at det avvirkes ca. 500 m³ i Porsanger, der 5-10 % leveres som tømmer. Det resterende flises opp og går til fjernvarmeanlegget. Lønnsomheten i flisproduksjon er lav.

Når det gjelder løvskog er det en del uttak av ved til eget bruk, samt at noen hogger ved til salg som en binæring. Uttak av løvskog begrenset grunnet import av ved. I rapporten heter det videre at uttak av løvskog kan økes, og det pekes på en del tiltak/satsingsområder^{6/}. I Skog- og klimaprogram for Finnmark^{15/} oppgis det at Finnmarkinger årlig hogger ca. 15 000 kubikk brensel til eget bruk på Finnmarkseiendommen. Totalt vedforbruk oppgis til mellom 30 og 40 000 kubikk per år. Det betyr at over halvparten av veden importeres.

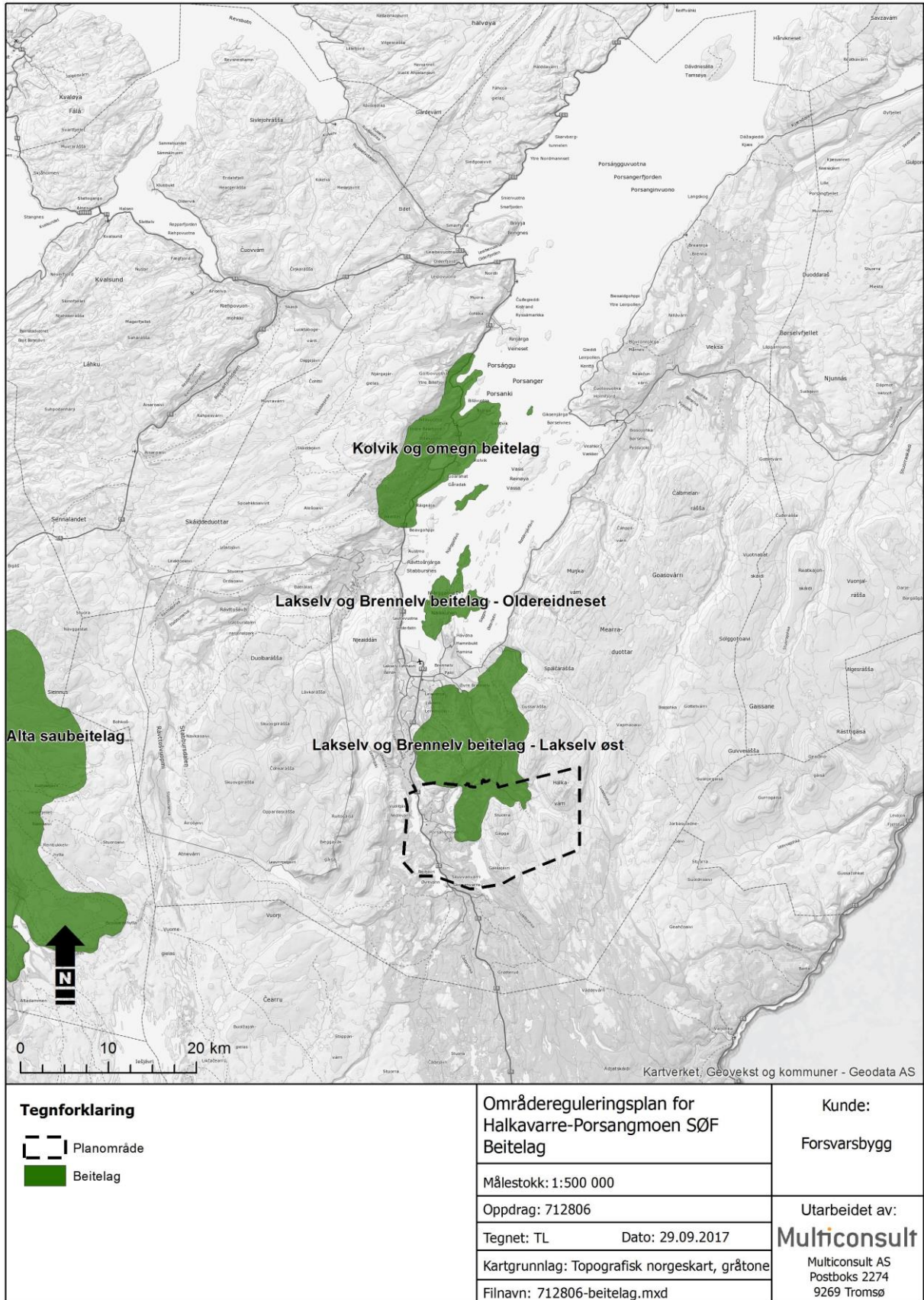
4.1.4 Beite

Det er to aktive beitelag i Porsanger kommune; Kolvik og Omegn beitelag og Lakselv/Brennelv beitelag. De slipper sau på utmarksbeite i tre områder, se figur 4-1. Tabell 4-2 gir en oversikt over disse. Dataene er hentet fra datasettet «Beitebruk» som er tilgjengelig på NIBIO sin kartløsning Kilden^{7/}. Generelt er beitetrykket ganske lavt på disse områdene.

For ca. ti år siden ble det gjort beitegranskinger i beiteområdene til Kolvik og omegn beitelag i Kolvik og Lakselv/Brennelv beitelag på Oldereidneset^{3/}. Det ble også gjort tilsvarende undersøkelser på Bringnes i 2003^{4/}. Det er ikke gjort denne typen undersøkelser for beitet som inngår i skyte- og øvingsfeltet.

Tabell 4-2: Oversikt over utmarksbeiter for sau i Porsanger kommune. Tall fra 2016. Data hentet fra NIBIO^{7/}

Beitelag	Tilgjengelig areal	Antall lam	Antall sau	Antall, samlet	Sau per km ²	Tapsprosent	Medlemmer
Lakselv og Brennelv beitelag - Lakselv øst	157,1 km	1081	674	1755	11	5,4	4
Lakselv og Brennelv beitelag - Oldereidneset	20,5 km ²	54	66	120	6	2,5	3
Kolvik og Omegn beitelag	98,5 km ²	397	649	1046	11	5,2	5
Samlet	276,1 km ²	1532	1389	2921	-	-	-

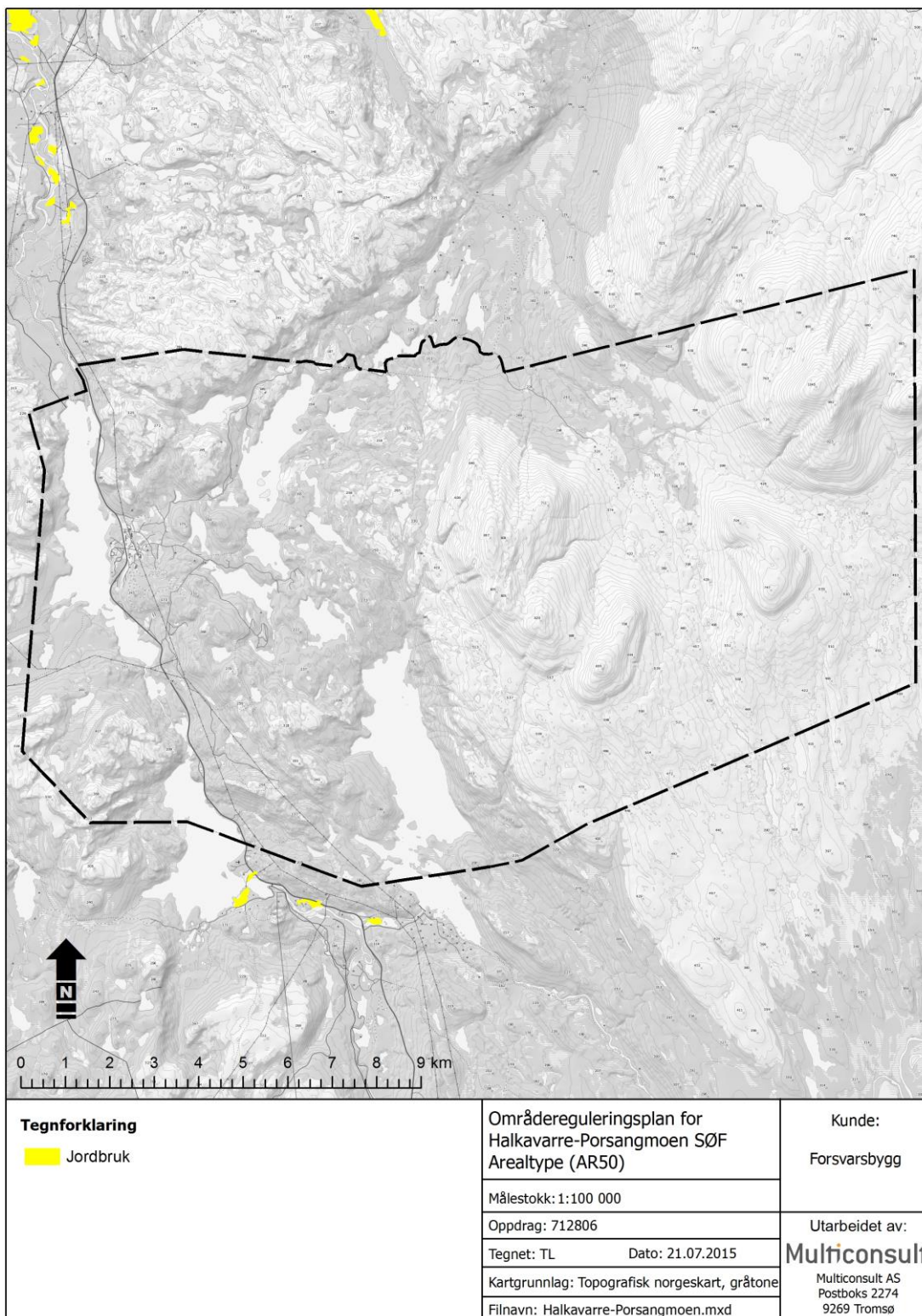

Figur 4-1: Oversikt over beitelag i Porsanger

4.2 Planområdet

4.2.1 Jordbruk

Det er ikke dyrket jord innenfor planområdet, (se figur 4-2). Det er registrert noe dyrket jord ved Skogganvarre, men dette er ikke i drift i dag. Kartløsningen «Kilden» viser to arealer med dyrkbar mark i/ved leiren se (figur 4-3). Disse arealene er på til sammen 160 dekar.

Figur 4-2: Områder med fulldyrket jord (gul farge). Planområdet for alt. 2 er vist med stiptet linje

Figur 4-3: Utsnitt fra Kilden^{7/} som viser dyrkbar jord (rød skravur)

4.2.2 Skogbruk

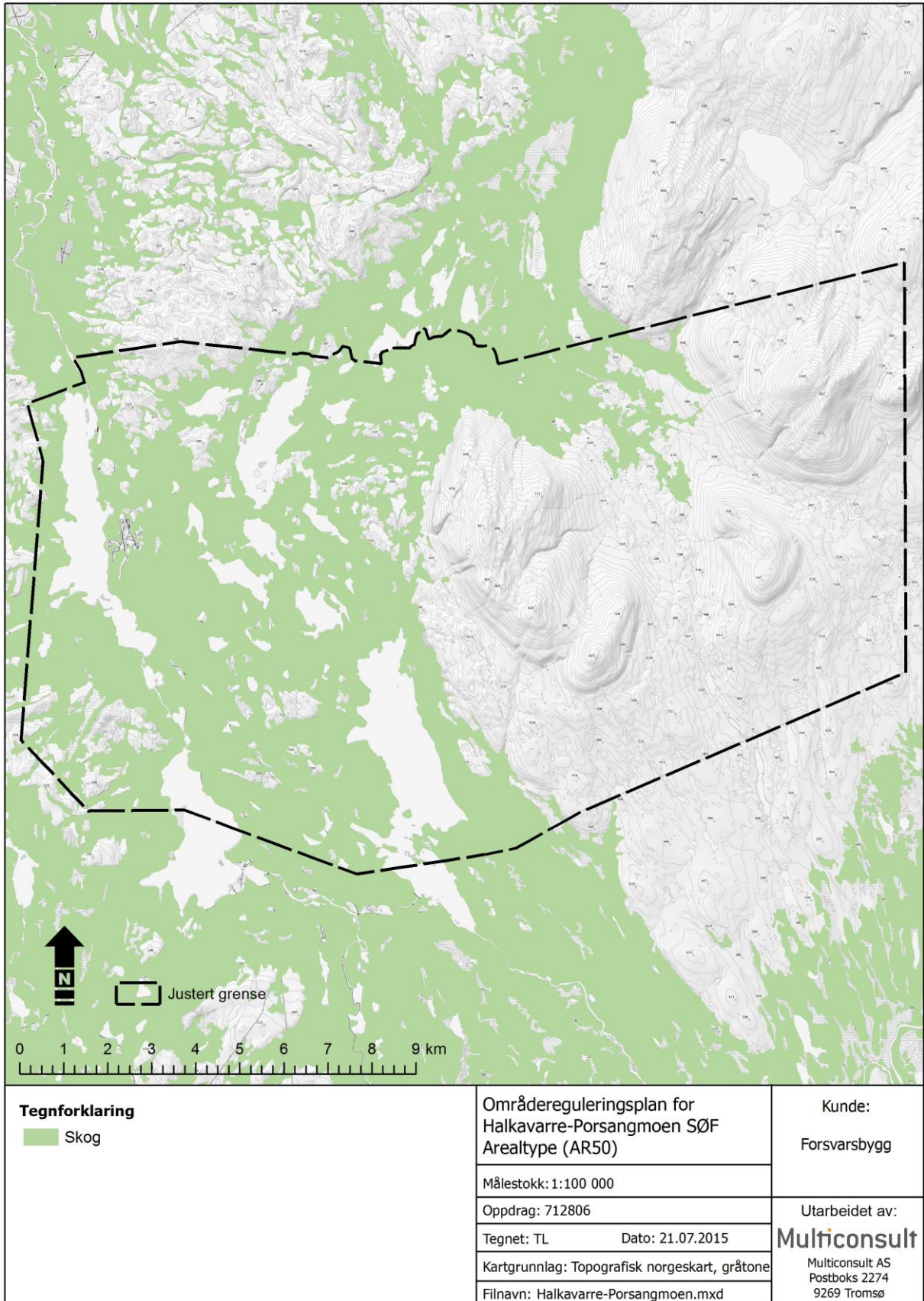
Ressursgrunnlag

Omtrent halvparten av arealet i skytefeltet er skogkledd, se figur 4-5. Tregrensa ligger på ca. 250 meter over havet. Resterende areal er snaumark og vann. Området er ikke detaljkartlagt når det gjelder markslag. En stripe langs E6 har detaljert kartgrunnlag (AR5), ellers finnes kun grovere data (AR50). I førstnevnte datasett er skogen markert som uproduktiv lauvskog og noe barskog med lav bonitet. AR50 har kategoriene «impediment» og «ikke registrert».

Bjørkeskogen dominerer totalt. Andre lauvtrær som selje, rogn, osp og gråor finnes også. Nede ved E6 og et stykke oppover i terrenget har trærne store dimensjoner, men opp mot snaufjellet avtar størrelsen naturlig nok. Noe furuskog finnes også. Nede ved E6 er det noen litt større bestander som trolig er plantet, mens det ellers i skytefeltet er en god del enkeltstående furuer.

Figur 4-4: Noe furuskog finnes. Mørk skog på bildene er furu sett fra E6

Figur 4-5: Områder med skog (grønn farge). Planområde for alt. 2 er vist med stiplet linje

Figur 4-6: Det er mye tett bjørkeskog i de lavestliggende delene av planområdet. Men andre treslag finnes også, f.eks. osp som vist på bilde til høyre

Som i store deler av Finnmark har bjørkeskogen vært angrepet av lauvmakk (larvene til fjellbjørkemåler, se figur 4-8).

Figur 4-7: Bjørkeskog opp mot skoggrensa

Figur 4-8: Bjørk angrepet av fjellbjørkemåler. Bilde fra juli 2015

Bruk

Det er ikke tradisjonell skogsdrift innenfor planområdet i dag. Furu kan oppnå dimensjoner for skurlast, men det er små arealer med furu. Det har trolig vært større furuskoger tidligere, og det sies at det ble tatt ut mye tømmer i området under krigen.

Bjørkeskogen utgjør en stor ressurs som ved. Kommunens innbyggere kan søke Fefo om å få hogge ved. FeFo har fire områder i eller delvis i skyte- og øvingsfeltet der det kan hogges ved, se figur 4-11. Det tas et administrasjonsgebyr på kr 250 per teig. Teigene tildeles årlig, men fra 2018 skal de få en varighet på tre år^{13/}.

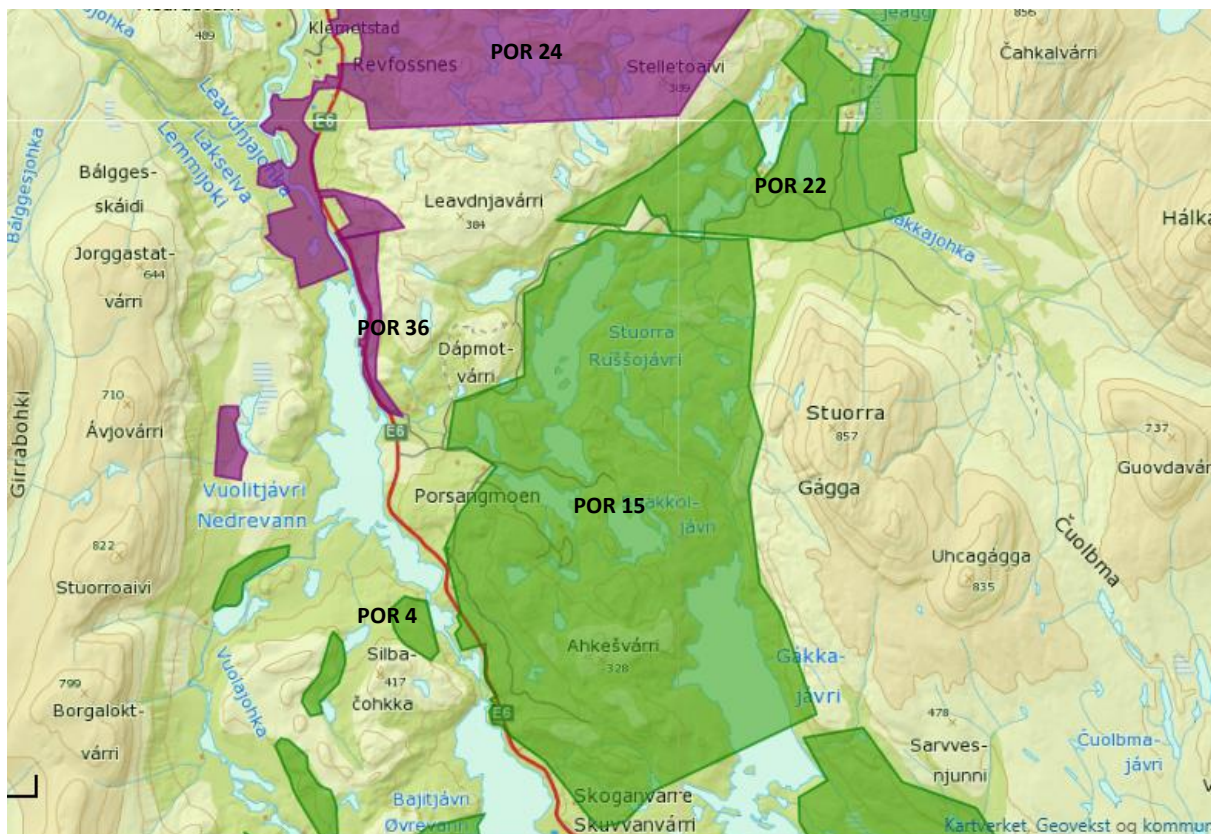
Figur 4-9: Bjørk innenfor planområdet utgjør en stor ressurs, men det tas ut små mengder.

Tabell 4-3: Områder med vedteiger i og ved planområdet. Tall hentet fra FeFo^{13/}

Navn	Antall vedteiger	Antall solgte vedteiger 2017
POR 15 - Hárrejávri/(Harrvann)	60	7
POR 22 - Rohci/Rohči	30	10 (de fleste utenfor planområdet)
POR 4 - Gohteluoppal	30	0
POR 36 - Nedrevann/Vuolitjávri	10	1

Figur 4-10: Vedhogst innenfor planområdet. Her lett tilgjengelig ved E6

Figur 4-11: Skjerm bilde fra kartløsningen til FeFo som viser områder der det kan kjøpes vedteiger (grønn flate: ingen antallsrestriksjoner, lilla flate: antallsrestriksjoner)

4.2.3 Sauebeite

Beitelaget

Som beskrevet i den generelle delen ligger en del av Lakselv og Brenna beitelags beiteområde innenfor skyte- og øvingsfeltet. Beitelaget er det største i kommunen med et samlet areal på 169,3 km². Av dette er 157,1 km² tilgjengelig som beite.

Beitearealene tilknyttet Lakselv og Brennelv beitelag utgjør 62 % av beitearealene i Porsanger kommunen. Av dette utgjør beitearealene som ligger innenfor skytefeltet 16 % av beitelagets arealer, noe som igjen er 10 % av kommunens samlede beitearealer.

Beitesesongen varierer med vær og sesong. Den kan starte i midten av juni, men i 2017 ble ikke sauen sluppet før i juli. Sauene tas ned fra beite i september, men det hender det blir igjen dyr til oktober. All sau transporteres inn og ut via Porsangmoen^{21/}.

Årlig slippes det omtrent 1700-1800 sau på beite i området fra 4-5 gårder. I 2016 ble det sluppet 1081 lam og 674 søyer. Tapsprosenten det året var 5,4 %. Den har variert mye, og har vært langt høyere tidligere.

I området har det en seter som benyttes ved gjeting/tilsyn og ved samling av sauene om høsten. Området virker veldrevet, og det er en del grasbeite her (se figur 4-12).

Beitebruken av området sammenfaller ikke nødvendigvis med grensene som er gitt på kart. De viktigste områdene for sau innenfor skyte- og øvingsfeltet samsvarer imidlertid godt med beitelagets område, se figur 4-17^{21/}. Dette omfatter områder på begge sider av Halkavarveien fra Stuoorra Russojavri og til Gakkaguolbba. Dette er et område med bjørkeskog med gode beiter. Litt utpå sommeren tar sauen seg litt mer opp i høyden for å beite på de mer rike reinrosesamfunnene, men

generelt tar sauene seg bare i liten grad over skoggrensa. Det hender også at dyr tar seg ned mot leiren. Om høsten går sauene i de litt lavereliggende områdene for å beite på sopp^{/21/}.

I følge leder for beitelaget er det ingen spesielle konflikter med reindriften. Reinen bruker litt andre områder enn sauene, og flytter opp i høyden når insektplagen blir større utpå sommeren^{/21/}.

Sau på beite og bruk av feltet

Det er innført ulike rutiner og sikkerhetstiltak for å forhindre at sau (og rein) skades ved skarpe øvelser. Før øvelse jages dyr bort fra området. Ved behov brukes helikopter og ATV. Videre er det visuell kontroll av terrenget før skyting. Dette gjelder både dyr og personer. I tillegg er det døgn-kontinuerlig vakt ved innfartspunkter (veier og stier) i området. Hovedfokus for disse er naturlig nok personer, men de vil også jage bort husdyr om de er på tur inn i skyteområdet. Det har ikke forekommet skyting på husdyr ved øvelser i skyte- og øvingsfeltet.

Beitelaget opplever at forsvarets aktivitet nå har blitt mer ugunstig for dem. Det pekes spesielt på problemer ved bruk av feltet i sankeperioden (uke 35-37)^{/21/}.

Blindgjengerfelt

Det finnes store områder med blindgjenger i deler av skytefeltet (felt G og I). Området er godt merket med skilt, men disse respekteres naturlig nok ikke av dyr på beite. Det er ikke kjent episoder der dyr har blitt skadet eller drept av blindgjenger.

Forurensning

Dyr på beite i skytefelt kan få i seg ammunisjonsrelatert forurensning. Fem sau slaktet i 2010 ble undersøkt med tanke på dette. Det ble funnet normale konsentrasjoner av metaller i sau, og det ble ikke påvist hvitt fosfor eller rester fra eksplosiver i sau. Rapporten vurderte det derfor som lav risiko for beitedyr i de områdene der disse sauene har beitet^{/10/}. Det er også gjort tilsvarende undersøkelser på rein. Heller ikke da ble det funnet høye verdier av uønskete stoffer i dyrene^{/19/}.

Figur 4-12: Fra setra som benyttes i forbindelse med gjeting/tilsyn av sau. Her er det anlegg for sanking av sau

Figur 4-13: Sau på beite i skytefeltet

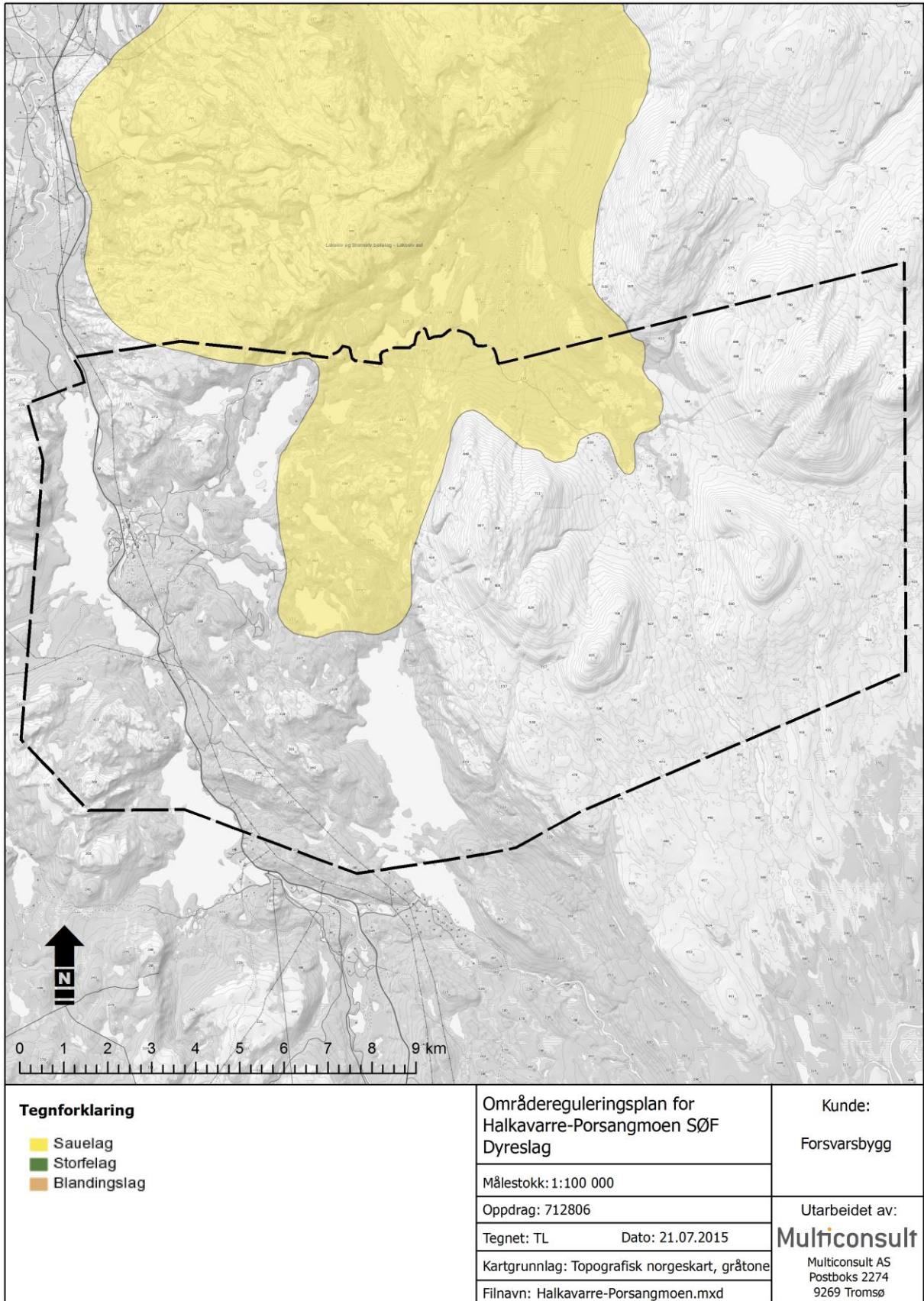
Figur 4-14: Oppslag i området som viser at sau er på beite

Figur 4-15: Det er store åpne arealer med sauebeite også over skoggrensa

Figur 4-16: Parti fra Gakkagorsa. Her er det store arealer med godt beite. Her ble det tidligere drevet utmarksslått

Figur 4-17: Kart som viser del av beitelagets område som ligger innenfor skytefeltet. Merk at skytefeltavgrensningen tilsvarer alternativ 2 (utvidelse ved Halkavarreveien)

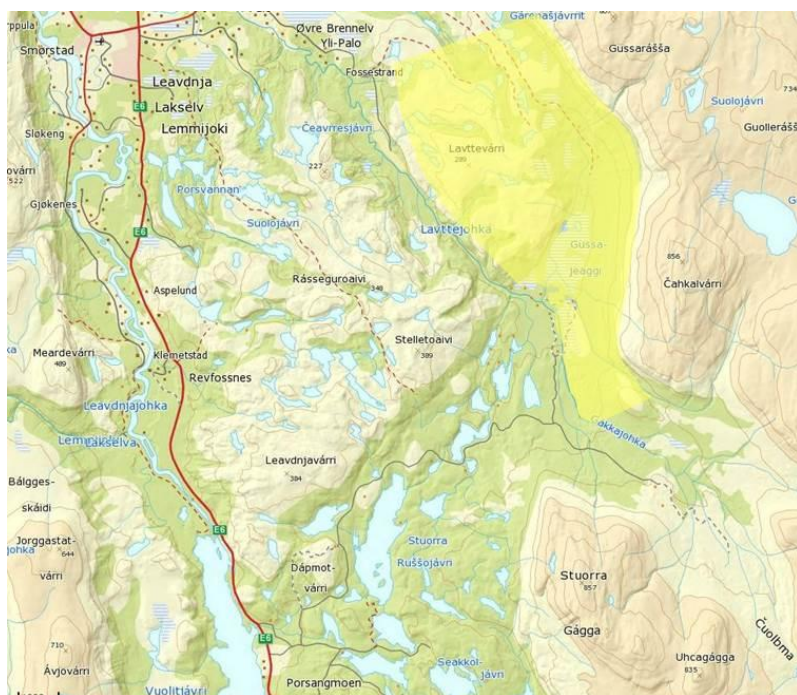
4.2.4 Eierforhold og rettigheter

Finnmarkseiendommen (FaFO) eier det meste av grunnen i planområdet. Forsvaret har en leieavtale for skyte- og øvingsfeltet, og betaler en årlige festeavgift for å benytte arealet. Selve leirområdet er eid av Forsvarsbygg.

Forsvaret har stilt spørsmål om saueierne har rett til å slippe sau på beite i innenfor skyte- og øvingsfeltet. Dette er juridiske betraktninger som ligger utenfor denne rapportens utredningsområde. Beitelagets område ligger på FeFOs grunn. I finnmarkslovens § 23 om rettigheter for personer bosatt i Finnmark heter det at jordbrukseiendommer har rett til beite på Finnmarkseiendommens grunn for så stor buskap som kan vinterføs på eiendommen. Dette er en rettighet av allmenningsrettslig karakter som har et selvstendig rettsgrunnlag i gammel bruk. Loven stadfester altså en gammel rettighet som ikke tidligere har vært lovregulert.

Saueierne som har sau på beite i området forteller om gammel og tradisjonell bruk av området. Tidligere ble det drevet slått i utmarka, og høyet ble fraktet hjem på vinterføre. Det skal finnes flere rester av denne bruken i området i dag^{/21/}.

Det foreligger også en egen festeavtale mellom Lakselv og Brennelv beitelag og FeFO der beitelaget fester et areal som strekker seg fra sperregjerdet fra Caskil til Rittabekken ved Brennelv i nord og til skyte- og øvingsfeltet i sør^{/20/}. Som det går fram av figuren nedenfor omfattes denne avtalen ikke av arealer i skytefeltet.

Figur 4-18: Areal som festes av Lakselv og Brennelv beitelag (vist med gult)

4.2.5 Kort om andre naturressurser

Som beskrevet tidligere omtales ikke jakt, fiske og bærsanking som en ressurs, men omfattes av tema friluftsliv. Av andre ressurser utnyttes fallet fra Gakkajavri til kraftproduksjon. Luostejok kraftlag utnytter et fall på 31 meter fra innsjøen ned til kraftstasjonen. Innsjøen er regulert med en reguleringshøyde på 5 meter. Årsproduksjonen er ca. 10 GWh. Anlegget ble satt i drift på midten av 1950-tallet^{/9/}.

Ressurser knyttet til løsmasser og berggrunn er ikke undersøkt. Området inngår i det såkalte karasjokgrønnsteinsbeltet som har forekomster av ulike metaller. Porsangerfeltet er et malmfelt som ligger mellom Brennelv og Skoganvarre. Her finnes kobber, og i en rapport fra NGU heter det at det er omtrent 400 skjerp i området^{16/}. Mineralressurskartet til NGU har flere registreringer innenfor skyte- og øvingsfeltet^{11/}.

NOU 1994:21 har en kort beskrivelse av denne aktiviteten^{17/}. Det ble foretatt undersøkelser og prøvedrift etter kobber mellom 1900 og 1910. Her ble det også foretatt boringer og undersøkelser i 1936 og 1951. I 1940 var det planlagt en større prøvedrift, men den kom ikke i gang på grunn av krigen.

Drikkevann til militærleiren og boligene leveres av Porsangmoen vannverk. Vannverket har grunnvannsbrønner. Ellers benyttes overflatevann i området som drikkevann til hytter. Rett utenfor planområdet forsyner Skoganvarre vannverk bebyggelsen der med drikkevann.

Vannprøvetaking i skytefeltet viser forhøyde verdier av kobber. Konkusjonen av disse undersøkelsene er at dette mest sannsynlig kommer fra naturlig kobber i grunnen og ev. avrenning fra gruver og skjerp, og ikke militær aktivitet^{18/}.

Figur 4-19: Av andre naturressurser utnyttes fallet fra Gakkajavri til kraftproduksjon. Innsjøen er demt opp, og det går en rørgate ned til kraftstasjonen

4.3 Samlet vurdering av verdi

Det er ingen jordbruksverdier i planområdet. Det finnes noe dyrkbar mark, men dette ligger i/tett ved militærleiren, og anses å være uaktuelt for oppdyrking. Dette arealet er følgelig ikke gitt verdi. I henhold til metodikken i V712 har det skogdekte delene av planområdet ubetydelige til liten verdi for skogbruk. Skogen har lav bonitet og er uproduktiv, og det drives ikke intensivt skogbruk. En slik bedømming kan virke «strengt». Selv om bjørkeskogen er klassifisert som uproduktiv er den likefullt en ressurs, i første rekke til ved. Hogsten er nok begrenset, men planområdet har store arealer med vedskog. Noe furuskog finnes også. Samlet sett gis de skogkledde delene av planområdet som kan avvirkes liten verdi. Forsvarets aktivitet i skyte- og øvingsfeltet påvirker denne verdisettingen i liten grad. Aktivitet i feltet medfører at det i tidsrom ikke kan drives med hogst, men det påvirker ikke ressursen.

De største verdiene i området er knyttet til husdyrbeite. I henhold til metodikken i V712 (se tabell 2-2) har utmarksbeiter med liten beitebruk (0-25 sau/km²) og flekkvis og skrinn vegetasjon liten verdi. Ser en på beitelagts samlede areal og antall sau havner beitet i denne kategorien med 11 sau/km². Det er imidlertid store forskjeller på beitebruken innenfor beiteområdet. Deler har flekkvis og skrinn vegetasjon, men inne i bjørkeskogen sentralt i skyte- og øvingsfeltet er beitet godt, og

bruken deretter. Disse områdene er derfor gitt liten til middels verdi. Forsvarets aktivitet i skyte- og øvingsfeltet påvirker denne verdisettingen noe. Beitet kan ikke utnyttes i full grad siden dyr må jages bort når det er skyting. Dette medfører også merarbeid for saueeier.

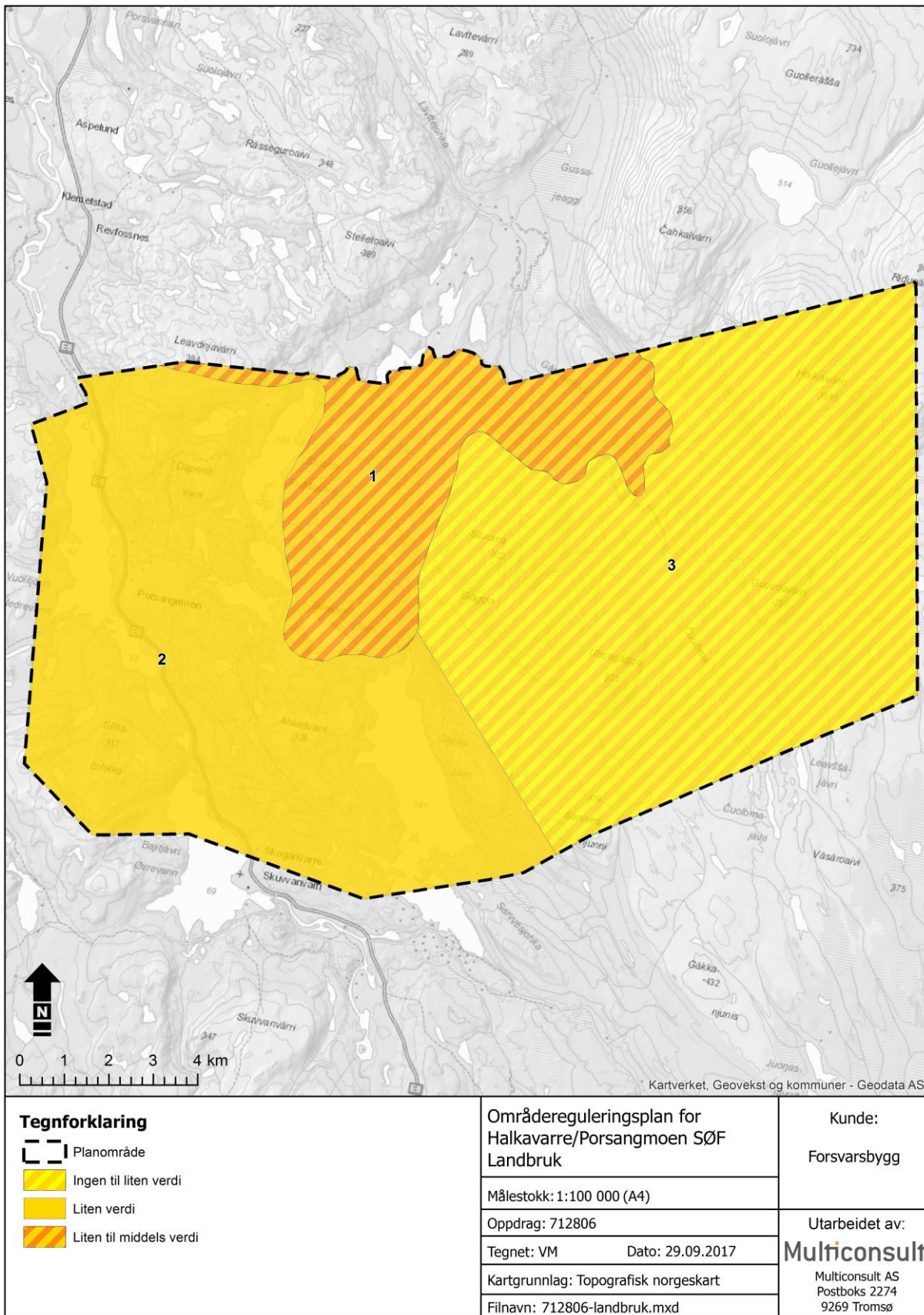
Resten av planområdet består av utmarksområder med snaumark og fjell. Her finnes ingen ressurser knyttet til skog. Dette området kan til en viss grad nyttes av sau, men er utenfor beitelagets område. Verdien settes til ingen til liten.

Kraftproduksjon påvirkes ikke av planforslaget, og er iht. til planprogrammet ikke utredet og gis derfor ikke verdi her. Det samme er tilfelle med grunnvannsbrønner og drikkevann. Dette har verdi, men er ikke vektlagt her. Ressurser knyttet til berggrunnen kan ha meget store verdier i dette området, men det er ikke kartlagt og derfor ikke benyttet i vurderingene.

En vurdering av de verdisatte delområdene er gitt i tabell 4-4 og vist på figur 4-20.

Tabell 4-4: Verddivurderte delområder. Nummereringen på kart og i tekst henviser til figur 4-20

Nr.	Beskrivelse	Verdi
1	Delområder omfatter de beste beitearealene, og inngår i beitelagets område. Det er også mye bjørk som er egnet til ved i området. At området ligger innenfor SØF bidrar imidlertid til at verdien reduseres noe i forhold til tilsvarende områder andre steder. Verdien er liten til middels.	
2	Skogsområder utenfor beitelagets arealer har noe betydning som beite. Her er det også mye bjørkeskog, samt furu som har kvalitet som skurtømmer. Verdien er liten.	
3	Delområdet består av øvrig utmark over skoggrensa. Det har liten betydning for dette temaet. Verdien er ingen til liten.	

Figur 4-20: Verdikart landbruk

5 Omfang og konsekvenser

Flere forhold er de samme for alle alternativer, og er knyttet til bruken. Dette behandles innledningsvis.

5.1 Felles konsekvenser

5.1.1 Skogbruk

Reguleringsplanen endrer ikke eiendomsforhold eller muligheten til å ta ut tømmer eller ved i planområdet. Det er i dag liten utnytting av skogressurser, men noe ved tas ut årlig. Vi kjenner ikke til tømmerhogst, men noen mindre plantefelt er snart hogstmodne. Dette kan avvirkes både i dagens situasjon og de to utviklingsalternativene.

Prosjektiler som treffer stammer kan skape en utfordring siden metall vil skade sagblad og ev. andre maskiner som høvel og fres. Større sagbruk har som regel metalldetektor og vraker tømmer med metall for å forhindre skade. Mindre sagbruk har ikke nødvendigvis slikt utstyr. For virke som brukes til ved er problemet mindre siden det er mindre sjanse for å treffe prosjektiler ved kapping enn ved saging som klyver hele stokken. Her er det også mindre skadeomfang siden det er tilstrekkelig med filing av motorsagkjede om en treffer metall. Det er mer kostnadskrevende å reparere sagblad eller høvel på et sagbruk. Omfanget vil også avhenge av type prosjektil. Bly og kobber er forholdsvis bløtt, og gir mindre skade enn stål.

Med det begrensede omfanget av veduttak er prosjektiler i tømmer/ved ikke et problem. Det forventes ikke at det vil være det i framtida heller.

5.1.2 Sau på beite

Militær aktivitet i skyte- og øvingsfeltet kan påvirke dyr negativt på følgende måter:

- Dyr dør eller blir skadet som en følge av aktiviteten i skyte- og øvingsfeltet. Dette kan være knytte til skyting med skarp ammunisjon og påkjørsel (kjøretøy).
- Aktivitet i feltet stresser og skremmer dyr. Dette kan gi redusert tilvekst.
- Aktiviteten gir forurensning som kan skade dyr og/eller forring kjøttet.
- Dyr må jages bort fra beiteområder under trening/øving. Dette kan gi redusert tilvekst.

5.1.3 Andre naturressurser

For de andre naturressursene som er beskrevet er konsekvensene begrenset. Bruk av skytefeltet har ingen betydning for å utnytte fallet i vassdrag til kraftproduksjon. På samme måte har det heller ingen betydning for vannverket som utnytter grunnvann. Forurensning knyttet til aktivitet i skytefeltet kan nå overflatevann, og med det forurense det som drikkevann. Det er gjort flere undersøkelser rundt dette, og har så langt ikke vært et problem. Det forventes heller ikke at det skal være det i framtida.

Når det gjelder eventuell utnytting av mineralressurser er det ingen interesser knyttet til dette i dag. Det er ikke kjent drivverdige forekomster i området, men området er ikke kartlagt i detalj. Om det finnes drivverdige forekomster er det ingen forskjeller i de ulike alternativene. Ingen av disse er forenelig med en storstilt virksomhet. Mindre uttak kan nok være mulig. Det er også andre utfordringer knyttet til en ev. bergverksdrift, f.eks. reinbeite.

5.2 Alternativ 0

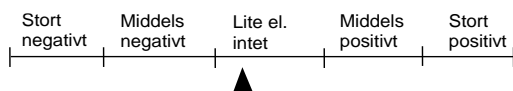
Alternativet innebærer en videreføring av dagens aktivitet i skyte- og øvingsfeltet. Det betyr at sau går på beite som i dag, og at det blir mulig å hogge ved og avvirke skog. Utfordringene knyttet til sau på beite og bruk av skytefelt vil fortsette, og det blir nødvendig å jage bort sau før øvelser.

Alternativet har ingen konsekvens.

5.3 Alternativ 1

5.3.1 Delområde 1

Delområdet omfatter de beste sauebeitene i skytefeltet. Alternativet innebærer ingen justering av grenser, men det kan bli en del tiltak langs Halkavarreveien som etablering/oppgradere av avkjørsler, flere artilleristandplasser og ulike mindre tiltak og infrastruktur. Dette kan gi arealinngrep i beiteområder, og økt bruk kan forstyrre dyr på beite. Som beskrevet er det usikkerhet knyttet til økt bruk av området, men planen legger opp til mulighet til dette. Omfanget vurderes som lite negativt.

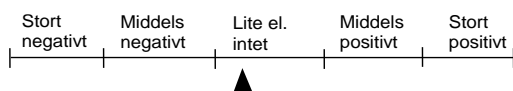

Verdien er liten til middels. Konsekvensen blir **liten negativ (-)**.

5.3.2 Delområde 2

Delområdet omfatter skogsområdene i vest i skyte- og øvingsfeltet. Alternativet innebærer ingen endringer med tanke på å ta ut tømmer og ved, situasjonen blir som i dag. Skytefeltet innsnevres litt i sør, men det har ingen betydning for dette temaet. Ev. økt aktivitet vil heller ikke ha vesentlig betydning for dette temaet, men om det bygges flere veier vil det gi bedre driftsforhold for skogbruket, og kan gjøre det lettere å ta ut virke i områder som i dag er lite tilgjengelige.

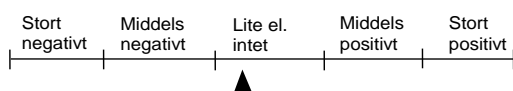
Omfanget vurderes som intet.

Verdien er liten. Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

5.3.3 Delområde 3

Delområdet omfatter snaufjellet, og alternativet har med det ingen betydning for skogs-/veddrift. Noe sau benytter nok området selv om det er utenfor beitelagets område, men det er nok langt viktigere for rein. Alternativet legger opp til noe økt tilrettelegging og med det muligheter for økt bruk i H og I-feltene. Dette kan fortrenge sau på beite, men siden dette er utenfor beiteområdet er omfanget intet.

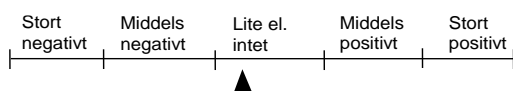
Verdien er ingen til liten. Konsekvensen blir **ubetydelig (0)**.

5.4 Alternativ 2

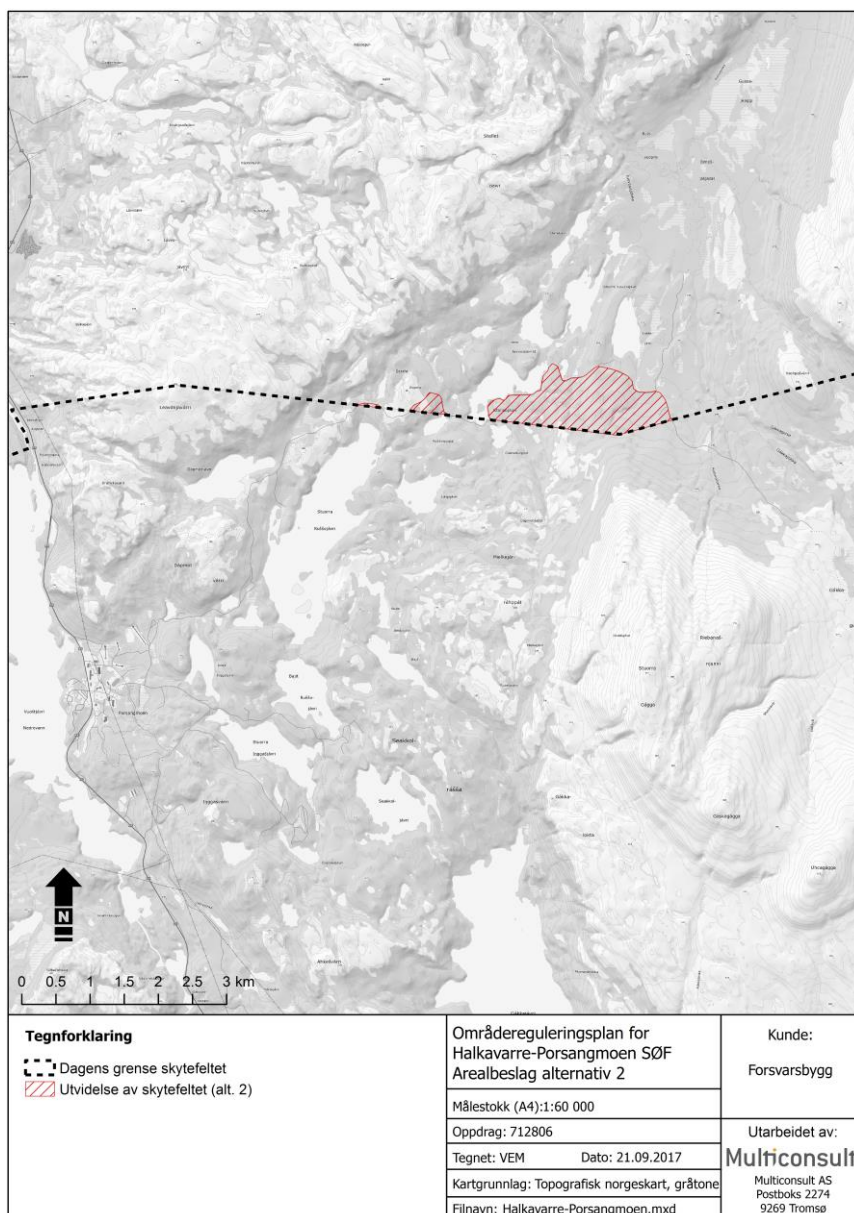
5.4.1 Delområde 1

Alternativet innebærer justering av grensen for skytefeltet i nord. Dette betyr at beiteområder som i dag er utenfor skytefeltet blir liggende innenfor. Dette arealet er på i alt 1,8 km², og omfatter områder som ligger mellom Halkavarreveien og skytefeltet ved Stophojavri (se figur 5-1). Dette inngår i de beste beiteområdene. Ved en utvidelse av skytefeltet kan en forvente økt aktivitet og mer til rettelegging her, og med det utfordringer knyttet til sau på beite. I tillegg kan det som beskrevet under alt. 1 bli en del tiltak langs Halkavarreveien og ellers i området siden planen åpner for økt aktivitet.

Omfanget vurderes som lite til middels negativt.

Verdien er liten til middels. Konsekvensen blir **liten til middels negativ (-/-)**.

Figur 5-1: Kart som viser beiteareal som blir innlemmet i skyte- og øvingsfeltet ved alternativ 2

5.4.2 Delområde 2 og delområde 3

Vurderingene blir tilsvarende som for alternativ 1.

5.5 Samlet vurdering

Tabellen nedenfor oppsummerer konsekvens for de ulike alternativer.

Videreføring av dagens situasjon, alternativ 0, har ingen konsekvenser. Forholdene blir som i dag.

Alternativ 1 har en liten innsnevring av planområdet i sør. Dette har ingen betydning for dette temaet, men i alternativet ligger også en mulighet for økt bruk av skyte- og øvingsfeltet.

Konsekvensen bedømmes derfor å være liten negativ. Alternativ 2 har de samme utfordringer som alternativ 1, men i tillegg justeres grensen for skytefeltet. Dette betyr at beiteområder som i dag er utenfor skytefeltet blir liggende innenfor. Konsekvensen bedømmes å være liten til middels negativ.

Tabell 5-1: Oppsummering av konsekvenser for de ulike alternativene

Delområde	Verdi	Alt. 0		Alt. 1		Alt. 2	
		Omfang	Konsekvens	Omfang	Konsekvens	Omfang	Konsekvens
1	Liten til middels	Intet	0	Intet til lite negativt	-	Lite negativt	-/--
2	Liten	Intet	0	Intet	0	Intet	0
3	Ingen til liten	Intet	0	Intet	0	Intet	0
Samlet konsekvens		0		-		-/--	

5.6 Usikkerhet

Ressursgrunnlaget innenfor landbruk er godt kjent, men man kjenner ikke framtidens behov for naturressurser. Et område som i dag har liten eller ingen verdi kan få det i framtida. Dette gjelder spesielt verdier knyttet til berggrunnen der nye behov og ny kunnskap kan gi etterspørsel etter mineraler og metaller som i dag ikke er drivverdige.

Klimaendringer kan også gi endringer ved at arealer kan bli bedre egnet til landbruksproduksjon.

Verken reguleringsplanen eller dagens praksis gir begrensninger i øving i feltet, utover avtalen med reinbeitedistriktet. I framtida kan øvingshyppigheten øke, samtidig som nye våpensystemer skaper nye behov. Dette kan gjøre området mindre egnet til både sauebeite og ved-/tømmerhogst. Siden en ikke kjenner framtidens behov er det umulig å vurdere konsekvenser av dette, og det utgjør en usikkerhet i vurderingene.

Denne utredningen vurderer naturressursene i området slik de foreligger i dag. Det tas ikke stilling til rettighetsforhold.

6 Avbøtende tiltak

Vi ser ikke behov for avbøtende tiltak for dette temaet foruten en videreføring av praksisen med god og jevnlig kontakt med brukerne av området, samt videre arbeid med sikkerhet både knyttet til folk og dyr. Videre bør større øvinger ikke legges til tidspunkt på høsten da dyrene sankes.

7 Oppfølgende tiltak

Det er viktig at det arbeides kontinuerlig med å forhindre at dyr på beite skades av aktiviteten i skyte- og øvingsfeltet. Dagnes praksis har fungert bra, men om bruken endres kan nye utfordringer oppstå. Ny teknologi kan også benyttes for å få bedre kontroll på beitedyr, f.eks. radiomerking.

Når det gjelder uttak av ved er det viktig med og informasjon til de som er tildelt teiger slik at de ikke uforvarende havner i øvelser der det skytes med skarpt.

I etterkant av at områdereguleringen er vedtatt skal Forsvarsbygg utarbeide en flerbruksplan. Her er det naturlig å inkludere både forhold til sauenæringen og muligheter for hogst av ved. Utøvere må tas med i utarbeidelse av denne planen slik at deres behov og ønsker kan vurderes.

8 Referanseliste

- /1/ Statens vegvesen Vegdirektoratet 2006/15. Håndbok V712. Konsekvensanalyser. Veiledning.
- /2/ Porsanger kommune 2017. Landbruksplan for Porsanger kommune 2017-2024. Sektorplan. Vedtatt i kommunestyret 23.03.2017.
- /3/ Bjørklund, P.K & Rekdal, Y. 2005. Vegetasjon og beite i beiteområda Kolvik med omegn og Oldereidneset. NIJOS-rapport 2/05.
- /4/ Rekdal, Y. 2003. Vegetasjon og beite på Bringnes i Porsanger kommune. NIJOS-dokument nr. ?/03
- /5/ Forsvarsbygg 2016. Områdereguleringsplan for Halkavare/Porsangmone skyte- og øvingsfelt. Planprogram.
- /6/ Noodt & Reiding AS 2015. Sluttrapport Finnmark Treforum. Kartlegging Alta – Porsanger – Karasjok. Datert 21.12.2015.
- /7/ Norsk institutt for bioøkonomi 2017. Kilden. Arealinformasjon på nett. <https://kilden.nibio.no>
- /8/ Strann, K.-B., Tømmervik, H., Elverland, E., Jacobsen, K.-O., Frivoll, V., Johnsen, T. & Rikardsen, A. 2005. Biologisk mangfold i Halkavarre/Porsangmoen skyte- og øvingsfelt, Porsanger kommune, Finnmark. Forsvarsbygg Eiendomsforvaltning, Rapport/ BM-rapport 2003 (58): 1-99
- /9/ NVE-atlas 2017. Loustejok. <https://atlas.nve.no/html5Viewer/?viewer=nveatlas>
- /10/ Johnsen, A. Rosslund, H.K., Voie, Ø., Myran, A, Larsen, A, & Parmer, og M.P. 2012. Undersøkelse av ammunisjonsrelatert forurensning i Halkavarre skyte- og øvingsfelt. FFI-rapport 2012/00805.
- /11/ Norges geologiske undersøkelser 2017. Mineralressurser. Industrimineraler, naturstein og metaller. <http://geo.ngu.no/kart/mineralressurser/>.
- /12/ Norges geologiske undersøkelser 2017. Berggrunn. Nasjonal berggrunnsdatabase. <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- /13/ Finnmarkseiendommen 2017. Vedteig. <http://www.fefo.no/no/Naturressurser/Sider/Vedteig.aspx>
- /14/ Alm, T. & Vange, V. 2013. Supplerende kartlegging av biologisk mangfold i jordbrukets kulturlandskap, inn- og utmark i Finnmark med en vurdering av kunnskapsstatus. Direktoratet for naturforvaltning. DN-utredning 2013-8.
- /15/ Fylkesmannen i Finnmark 2013. Skog- og klimaprogram for Finnmark 2013-2016. Rapport, 15 sider.
- /16/ Poulsen, A.O. 1964. Norges gruver og malmforekomster II, Nord Norge. NGU 204.
- /17/ Norges offentlige utredninger 1994. Bruk av land og vann i Finnmark i historisk perspektiv. Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. NOU 1994:21.
- /18/ Mørch, T., Pedersen, R., Sørli, S., Breyholtz, B., Lambertsen, E., Farestveit, T. & Været, L. 2009. Kartlegging av vannkvalitet ved Forsvarsbyggs skyte- og øvingsfelt. Sluttrapport - program grunnforurensning 2006-2008. Sweco/Forsvarsbyggrapport 152030-4. 268 s.
- /19/ Forsvarsbygg 2009. Kartlegging av hvitt fosfor i pattedyr: Analyser av vevsprøver fra rein med beite i GP/Halkavarre, Porsanger kommune. Notat datert 27.10.2009.
- /20/ Marit Krokmoen, pers. medd. Grunnforvalter i Finnmarkseiendommen.
- /21/ Robert Severin Pedersen, pers. medd. Leder Lakselv og Brennelv beitelag.
- /22/ Forsvarsbygg 2011. GP/Halkavarre SØF. Støykartlegging etter T-1442. Futurarapport 250/2011.